

მოქალაქის გზამკვლევი 2023

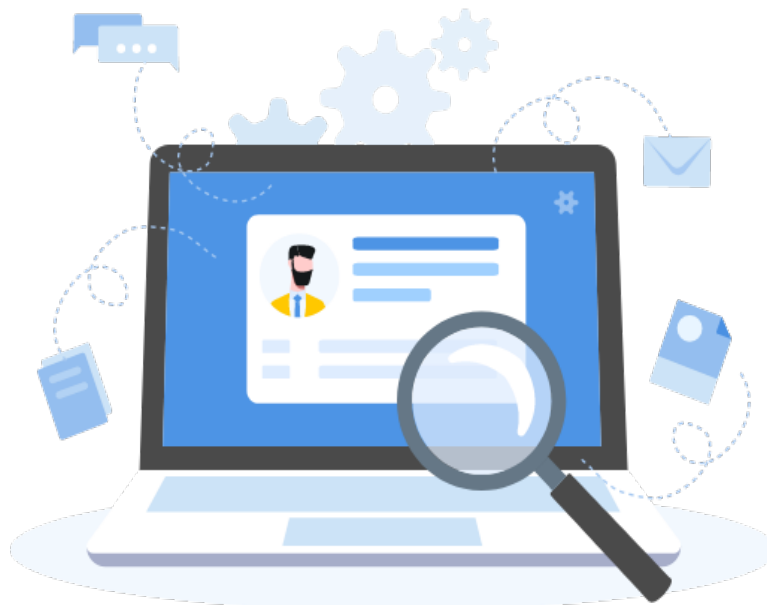
სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტი
(მესამე წარდგენა)

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
თბილისი, 2022 წელი

სარჩევი

გზამკვლევის შესახებ	4
ოჯახის ბიუჯეტი	5
რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?	6
საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები	7
სახელმწიფო ბიუჯეტი	8
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა	11
საბიუჯეტო პროცესი	12
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები	13
სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა	14
საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა	14
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD)	15
საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა	17
ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში	21
სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა	22
სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები	26
1. ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	27
2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	28
3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი.....	29
4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება	30
5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება	31
6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა.....	33
7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა	33
8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი	34
9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია	35
10. სოფლის მეურნეობა.....	35
11. სასამართლო სისტემა.....	36
12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა.....	37
ახალი პოლიტიკის მიმართულებები	38
დაგეგმილი ღონისძიებები	43
ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები	45
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები	47
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა	47
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები.....	47
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა.....	48
გადასახადები.....	48
გრანტები	49
სხვა შემოსავლები	49
არაფინანსური აქტივების კლება.....	50
ფინანსური აქტივების კლება	50
ვალდებულების ზრდა.....	50
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	51

გადასახდელების სტრუქტურა	51
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	52
ხარჯები.....	52
ხარჯების სტრუქტურა.....	53
არაფინანსური აქტივების ზრდა.....	53
ფინანსური აქტივების ზრდა.....	53
საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები 54	
2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება	55
2023 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული დონისძიებების დაფინანსება	56
ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა.....	56
განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება.....	57
რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა.....	58
თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება.....	59
სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება	60
მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების დაფინანსების მოცულობები - 2021-2023 წლები	61
2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 515,000.0 ათასი ლარს	70
მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	73
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია	75
რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?	76
შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?	76
რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს:	77

გზამკვლევის შესახებ

სახელმწიფოს პრიორიტეტია საკუთარი მოსახლეობის დაცვა, მათი სოციალური ინტეგრირების ხელშეწყობა, თითოეული მოქალაქის ეკონომიკური სტაბილურობის და მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის მიღწევა, ასევე მოქალაქეებისთვის იმის ახსნა თუ საიდან მოდის და სად მიდის თანხები სახელმწიფო ბიუჯეტში. აღნიშნულის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ აქტიური მოქალაქეების მეშვეობით. სწორედ ამიტომ, ყოველწლიურად მზადდება მოქალაქის გზამკვლევი, რომლის დახმარებითაც შესაძლებელია საზოგადოების წევრები გახდნენ მეტად აქტიურნი.

გზამკვლევის მიზანია ფართო საზოგადოებისთვის იმ ძირითადი საკვანძო საკითხების მიწოდება, რომელსაც ითვალისწინებს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი. გზამკვლევის მეშვეობით ყველა დაინტერესებული პირი გაიგებს თუ რას ნიშნავს ტერმინი ბიუჯეტი, რა კომპონენტებისგან შედგება საბიუჯეტო სისტემა, გაცნობა საბიუჯეტო პროცესის საფეხურებს, საბიუჯეტო პროცესის წარმართვის სამართლებრივ საფუძვლებს, ბოლო წლებში საჯარო ფინანსების მართვაში განხორციელებულ რეფორმებს და მიღწეულ შედეგებს, წარმოდგენა შეექმნება 2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, ასევე ბიუჯეტით დაგეგმილ ღონისძიებებზე სახელმწიფოს მიერ წლის განმავლობაში მისაღები შემოსულობების მოცულობის და დასახული მიზნების მისაღწევად გასაწევი ხარჯების თაობაზე.

2023 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე სახელმძღვანელო, ბიუჯეტი და ბიუჯეტთან/საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებული სხვა დამატებითი ინფორმაცია საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ-გვერდის¹ მეშვეობით.

¹ www.mof.ge

ოჯახის ბიუჯეტი

რა არის ბიუჯეტი? ეს არის იმის ცოდნა, თუ როგორ უნდა განკარგო შემოსავალი. ბიუჯეტის შედგენა სასარგებლოა, როგორც ცალკეული პირებისა და ოჯახებისათვის, ისე საქმიანი ადამიანებისა და მთავრობებისათვის.

ოჯახის ყველა წევრი უნდა მონაწილეობდეს ბიუჯეტის შედგენაში, რათა ყველა გრძნობდეს ვალდებულებას, მიჰყვეს შედგენილ გეგმას. ერთად შედგენილი ბიუჯეტი დაეხმარება ოჯახის თითოეულ წევრს, უკეთესად განკარგონ ოჯახის შემოსავალი.

მთხოვნილებები და ხარჯები შემოსავლების პარალელურად იზრდება და როგორც წესი, ყოველთვის აჭარბებს მას. რეალურად ერთობლივი ბიუჯეტი გულისხმობს ფინანსების ისეთ მართვას, რომელიც მომავალზე ფიქრის შესაძლებლობას იძლევა.

ოჯახის ბიუჯეტის განსაზღვრისას განიხილება მოსალოდნელი შემოსავლები და ხარჯები, როგორცაა კვება, კომუნალური მომსახურება, ტრანსპორტირება, დასვენება, ოჯახის აუცილებელი გადასახადები, როგორცაა მაგალითად ბინის, მანქანის და სხვა სამომხმარებლო კრედიტის დაფარვა, ბანკის საპროცენტო შენატანები, აგრეთვე მსჯელობენ გარკვეული თანხის დაზოგვის შესაძლებლობაზეც. მნიშვნელოვანია შეფასდეს წლის განმავლობაში გასაწევი ხარჯები ოჯახის

შემოსავლებთან მიმართებაში, თუ ოჯახის შემოსავალი არასაკმარისი აღმოჩნდა დაგეგმილი ხარჯების დასაფარავად, უნდა განისაზღვროს პრიორიტეტები ხარჯების შესამცირებლად ან განხილულ იქნეს შემოსავლების გაზრდის ალტერნატიული ვარიანტები, მაგალითად: ზედმეტი სამუშაო საათები, ახალ სამსახურში გადასვლა ან დამატებითი სამუშაოს მოძებნა. თუ ოჯახი თვლის, რომ მისი მდგომარეობა დროებითია, ან სურვილი აქვთ ახალი ბიზნესის დაწყების და არა აქვთ საკმარისი სახსრები, მაშინ მის წევრებს შეუძლიათ განიხილონ კრედიტის აღების ვარიანტიც, მაგრამ მის პარალელურად საჭიროა განიხილონ და მოიძიონ სესხის დაფარვის წყაროები.

თუ ოჯახის შემოსავალი აჭარბებს ყოველდღიურ ხარჯებს, შესაძლებელია დანაზოგის გაკეთება შორეული გეგმების განსახორციელებლად. ან მეორე მხრივ, ასეთი თანხები დაიხარჯოს არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე; მაგალითად, იყიდონ ახალი ავტომობილი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა ან გაიუმჯობესონ საცხოვრებელი პირობები.

ოჯახი რაღაც ფორმით სახელმწიფოს პატარა მოდელია და მთავრობის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის მომზადების პროცესიც ზოგიერთ შემთხვევაში ზემოთ აღწერილი პროცესის

ანალოგიურად მიმდინარეობს. მთავრობა და პარლამენტი განსაზღვრავენ მთავრობის მოსალოდნელ შემოსავლებს, შემოსავლის წყაროებს და მოსალოდნელ ხარჯებს პროგრამების მიხედვით. მაგალითად თავდაცვის, საგარეო საქმეთა, სოციალური დაცვის, განათლების, კულტურის, სამართალდამცავი ორგანოების, რეგიონული ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის, გარემოს დაცვის და სხვა პროგრამების მიხედვით. ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მოსალოდნელი შემოსავლები ხარჯებზე ნაკლებია, მთავრობა განიხილავს საგარეო ვალის აღების შესაძლებლობას გარკვეული პირობებით, თუ იგი ქვეყნისთვის მომგებიანი იქნება და მისი დაფარვის წყაროებიც შესაძლებელი.

რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?

ტერმინი „ბიუჯეტი“ მომდინარეობს ინგლისური სიტყვისგან „Budget“, რაც ტომარას ნიშნავს. როდესაც ინგლისის პარლამენტში მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავალ-გასავლის ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იდო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

თანამედროვე გაგებით ბიუჯეტი არის განსაზღვრული პირის (ოჯახის, ბიზნესის, ორგანიზაციის, სახელმწიფოს და ა.შ.) შემოსავლებისა და გასავლების ჩამონათვალი, რომელიც განისაზღვრება კონკრეტული დროის პერიოდით, ჩვეულებრივ ერთი წლით. უფრო კონკრეტულად ბიუჯეტი შემოსავლებისა და ხარჯების ერთიანობას წარმოადგენს.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის და გადასახდელის შესრულება ხდება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით. იგი სახელმწიფო ფინანსების ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია. სახელმწიფო ფინანსები თავის მხრივ ქვეყნის ფინანსური სისტემის ძირითადი ნაწილია, რომელიც სახელმწიფოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური ფუნქციების განხორციელების ინსტრუმენტია.

საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები

საქართველოს საბიუჯეტო
კოდექსი

ცენტრალური, ავტონომიური
რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი
თვითმმართველობების მიერ გამოცემული აქტები

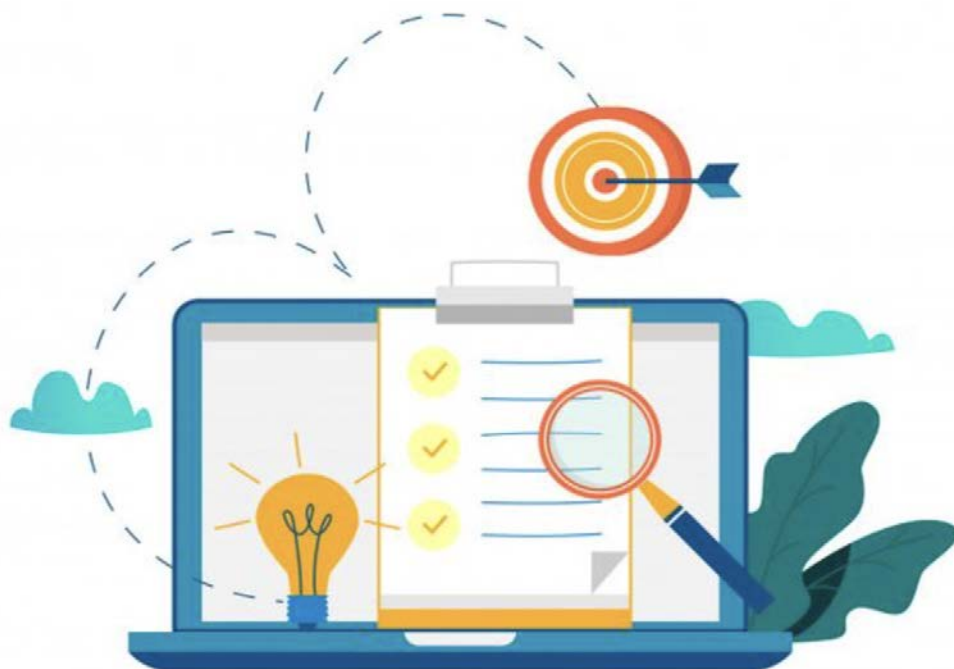

„ადგილობრივი თვითმმართველობის
კოდექსი“ საქართველოს ორგანული
კანონი

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“
საქართველოს ორგანული კანონი

საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე
ნორმატიული აქტები

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტი წარმოადგენს სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს ფინანსურ დოკუმენტს. იგი არის ყველა უწყების მიერ განსახორციელებელი პროგრამების, ქვეპროგრამების და ღონისძიებების ერთობლიობა. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს ამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი.

ბიუჯეტი არის გამჭვირვალე დაგეგმარება, რომლის დროსაც მთავრობა და მხარჯავი დაწესებულებები და

საბიუჯეტო ორგანიზაციები აღწევენ ერთგვარ შეთანხმებას სახელმწიფო რესურსების განაწილებაზე სტრატეგიული პრიორიტეტების მიხედვით. საბიუჯეტო პროცესის დახვეწისა და ფორმულირების გაუმჯობესების ეტაპზე მნიშვნელოვანია აღნიშნული პროცესი მოექცეს დადგენილ ფისკალურ ჩარჩოში და მოხდეს რესურსების ეფექტური განაწილება დასახული მიზნების მისაღწევად.

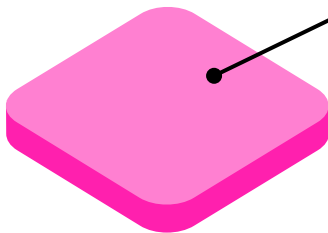

ბიუჯეტს მრავალმხრივი ფუნქცია გააჩნია, კერძოდ:

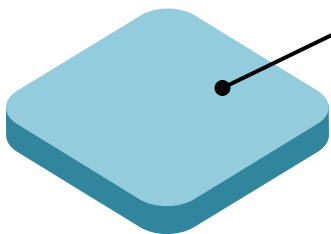
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს ცენტრალური მთავრობების მიერ შემუშავებულ გეგმას, თუ როგორ მოიძიოს მთავრობამ სახსრები აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად. რა სახის და მოცულობის თანხები უნდა იქნეს ამისათვის მობილიზებული სხვადასხვა სახის გადასახადებიდან, როგორცაა დამატებული ღირებულების, აქციზის, მოგებისა და სხვა სახის გადასახადები.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს გეგმას, თუ როგორ უნდა დახარჯოს მთავრობამ მის მიერ მობილიზებული თანხები. რა ღონისძიებები უნდა იქნეს დაფინანსებული და როგორ უნდა განაწილდეს შემოსავლები სხვადასხვა სფეროებზე. კერძოდ, განათლებაზე, თავდაცვაზე, ჯანმრთელობაზე, სოციალურ დაცვასა და ა.შ. სხვა მიმართულებებზე.
- ❖ ბიუჯეტი განსაზღვრავს მთავრობის მიერ ასაღები სახელმწიფო ვალისა და სესხების ლიმიტებს. თუ ხარჯები აჭარბებს შემოსავლებს, მთავრობამ უნდა აიღოს გარკვეული ვალი, რათა დაფაროს მისი მოსახლეობისათვის გაწეული მომსახურების ხარჯები და გადაიხადოს გასული წლების ვალეები.
- ❖ ბიუჯეტი გავლენას ახდენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე. ზოგიერთი ხარჯი (როგორცაა მაგალითად განათლებისა და მეცნიერების, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის) შესაძლებელია ზრდის პროდუქტიულობას, რაც მომავალში გამოიწვევს მოსახლეობის შემოსავლის ზრდასაც. მეორე მხრივ კი, გადასახადები ამცირებს მოსახლეობის შემოსავალს და მათ ნაკლებ სახარჯ ფულს უტოვებს. გამომდინარე აქედან, ბიუჯეტი (შემოსულობები და გადასახადები) უნდა დაბალანსდეს ისე, რომ იგი იქცეს ქვეყნის განვითარების მძლავრ ბერკეტად.

- ❖ ბიუჯეტზე თავად ახდენენ გავლენას ეროვნული ეკონომიკური პროცესები. კერძოდ, მაღალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში ბიზნესი უფრო აქტიურდება, იზრდება დასაქმების მოცულობა, შესაბამისად იზრდება როგორც მოქალაქეების, ასევე ქვეყნის ბიუჯეტის შემოსავალიც, განსაკუთრებით კი საგადასახადო შემოსავალი. ამ პირობებში მთავრობას საშუალება ეძლევა დააფინანსოს მეტი ღონისძიებები. ამასთან მცირდება ვალის აღების საჭიროება.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს სტრატეგიულ დოკუმენტს. ამასთან, ბიუჯეტი მოიცავს ინფორმაციას გასულ წლებში მთავრობის მიერ მოზიდულ და დახარჯულ თანხებზე, ასევე მოიცავს საპროგნოზო ინფორმაციას თანხების მომავალში დახარჯვასთან დაკავშირებით.

ძირითადი ტერმინები:

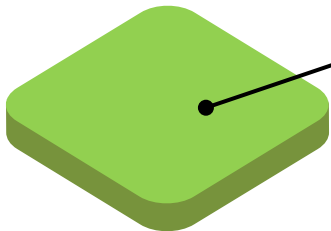
ბიუჯეტი - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი ხელისუფლებების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების შესაბამისი ორგანოების მიერ.

პროგრამული ბიუჯეტი - ასიგნებები გამოიყოფა მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების/ქვეპროგრამების მიხედვით. პროგრამული ბიუჯეტის ძირითადი პრინციპია სახელმწიფო სახსრების მიმართვა წინასწარ განსაზღვრული შედეგების მისაღწევად, რისი გათვალისწინებითაც პროგრამული ბიუჯეტი ხშირად შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტის

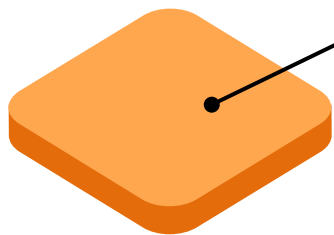
სახელითაა მოხსენიებული; პროგრამული ბიუჯეტის მიზანია სახელმწიფო ხარჯების ეფექტურობის ამაღლება, სახელმწიფო სექტორის დაწესებულებების დაფინანსებისა და მათ მიერ მიღწეული შედეგების ურთიერთკავშირის გაძლიერება.

გარდა მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისა, საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრულია საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები.²

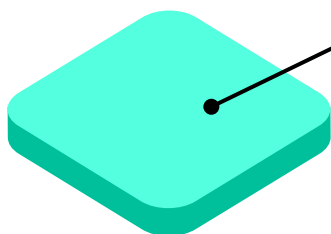

პროგრამა - წარმოადგენს ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ განსახორციელებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით და ხორციელდება ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

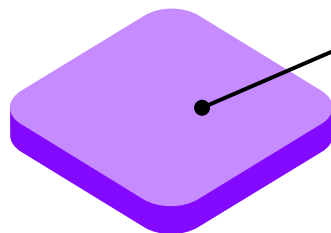
² საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის“ შესახებ ადგენს თუ რა შეიძლება იყოს ამ ტიპის გადასახდელები, მათ შორის მოიაზრება საერეზერვო ფონდები და დადგენილია ლიმიტი სარეზერვო ფონდებისათვის (არაუმეტეს მთლიანი ბიუჯეტის 2%).

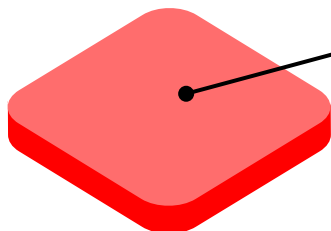
ქვეპროგრამა - წარმოადგენს მხარჯავი დაწესებულების პროგრამის ფარგლებში საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ გასატარებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას.

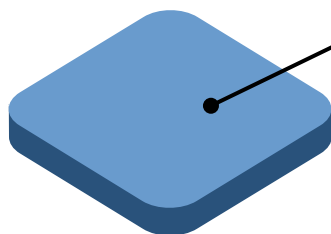
პროფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი შემოსავალი აჭარბებს გასავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო პროფიციტზე.

დეფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი გასავალი აჭარბებს შემოსავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო დეფიციტზე.

მხარჯავი დაწესებულება - ბიუჯეტის პროგრამულ კლასიფიკაციაში პირველი თანრიგით გათვალისწინებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია.

საბიუჯეტო ორგანიზაცია - მხარჯავი დაწესებულება ან/და ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში თანხის განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურების და წესების თანახმად.

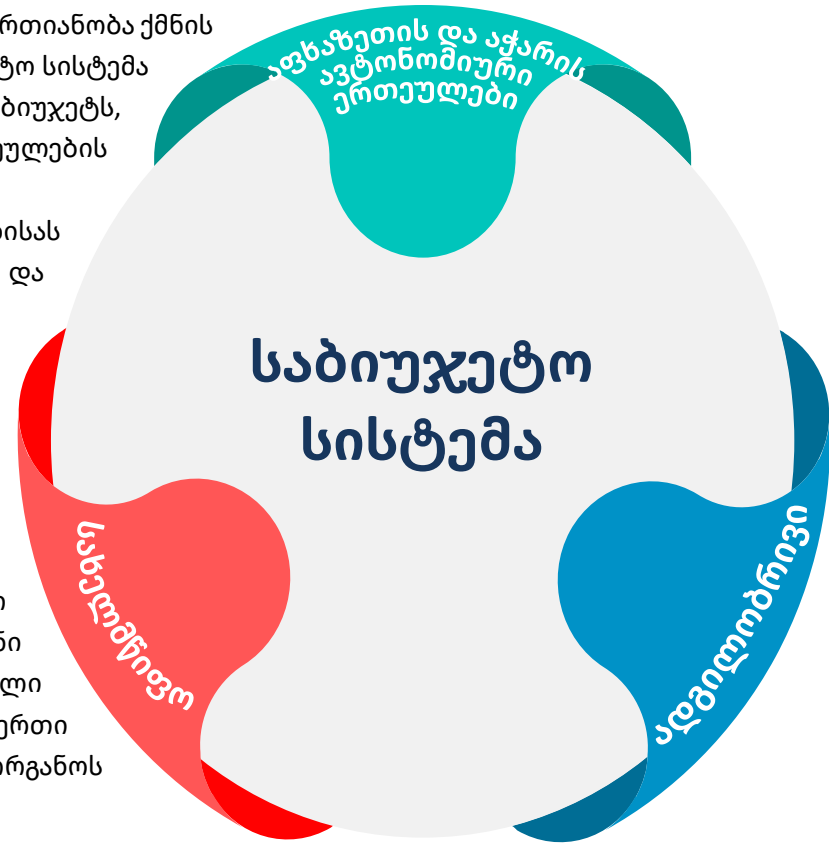
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

ბიუჯეტი არის სხვადასხვა დონის, რომელთა ერთიანობა ქმნის საბიუჯეტო სისტემას. საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური ერთეულების ბიუჯეტებსა და ადგილობრივ ბიუჯეტებს.

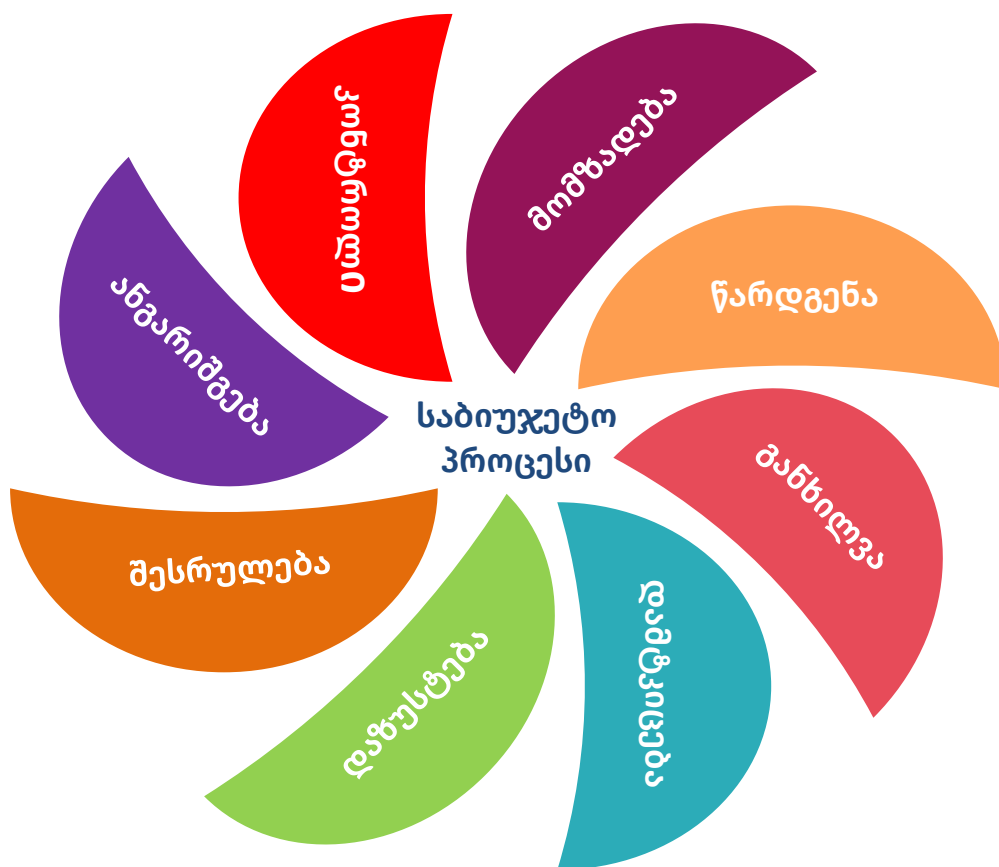
ამასთან, ფინანსური პოლიტიკის ფორმირებისას გამოიყენება ტერმინები „ნაერთი ბიუჯეტი“ და „სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი“.

ნაერთი ბიუჯეტი აერთიანებს არსებულ ბიუჯეტებს და არ წარმოადგენს ნორმატიულ აქტს, შესაბამისად არ მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების კონსოლიდირებული ბიუჯეტია, რომელიც არ მტკიცდება არცერთი ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ.

საბიუჯეტო პროცესი

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები

ყოვლისმომცველობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის, გადასახდელის და ნაშთის ცვლილების სრულყოფილად ასახვა შესაბამის ბიუჯეტში

გამჭვირვალობა

წარმომადგენლობით ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობა, ბიუჯეტის და მისი შესრულების ანგარიშების გამოქვეყნება, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

კონსოლიდირება

სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემა

ანგარიშვალდებულება

ყველა მონაწილის პასუხისმგებლობა მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაზე და წარდგენილ ინფორმაციაზე

უნივერსალობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის მიმართვა საერთო გადასახდელების დასაფინანსებლად

დამოუკიდებლობა

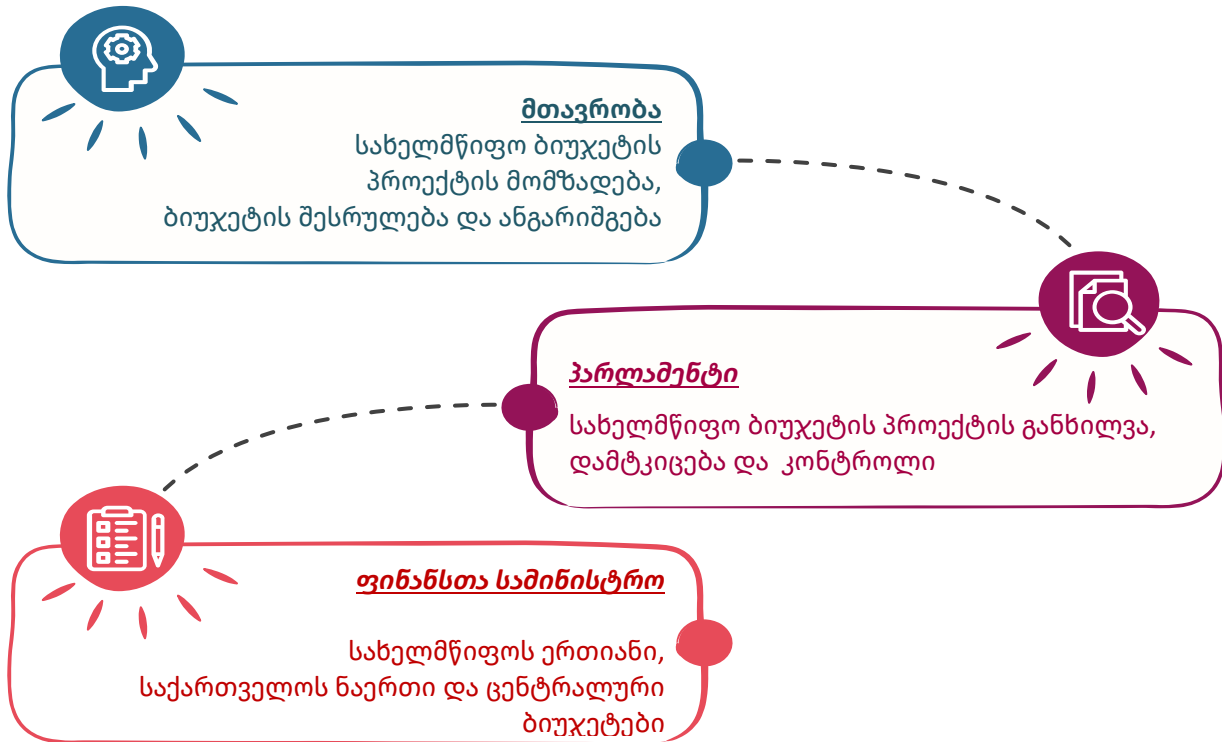
ყველა დონის ბიუჯეტის დამოუკიდებლობა

ერთიანობა

ერთიანი კლასიფიკაციით, აღრიცხვის ერთიანი სისტემით, სახელმწიფო ფინანსური კონტროლის ერთიანი პრინციპებით ხელმძღვანელობა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის

სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა

საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)

წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადების პროცესი იწყება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტზე (BDD) მუშაობით.

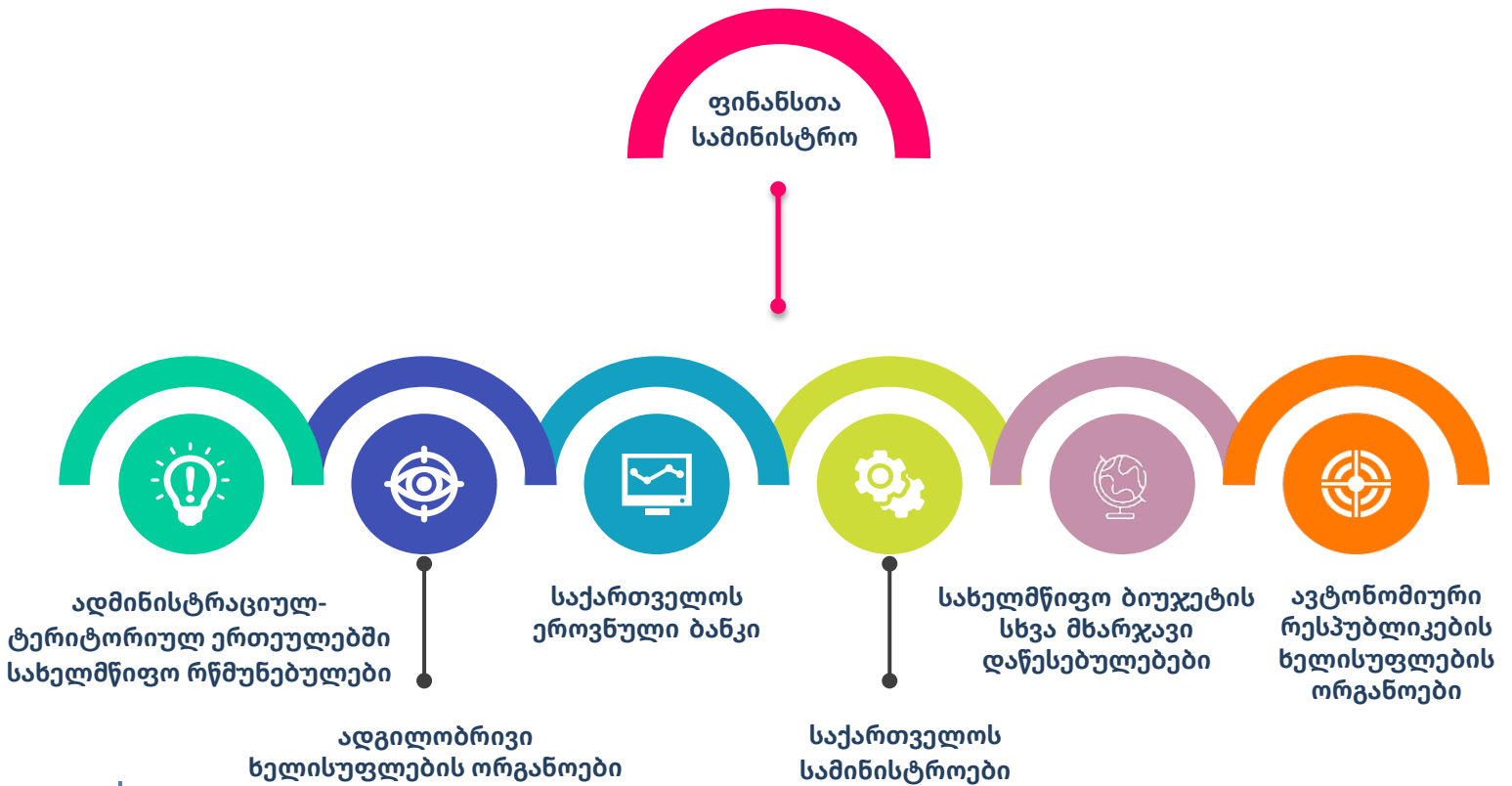
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) არის ქვეყნის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც ასახავს ინფორმაციას საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შესახებ, ასევე ინფორმაციას საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესახებ.

დოკუმენტი მოიცავს 4 წლიან პერიოდს და ყოველწლიურად განახლებადი დოკუმენტია.

BDD დოკუმენტის მომზადებით იწყება ყოველწლიური ბიუჯეტის მომზადება. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განისაზღვრება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტის შემუშავების ეტაპები, რა ინფორმაციას უნდა მოიცავდეს იგი და რა ვადებში ხდება საქართველოს მთავრობისა და პარლამენტისათვის მისი პირველადი, გადამუშავებული და საბოლოო ვარიანტების წარდგენა.

საქართველოს მთავრობა იწონებს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველად ვარიანტს დასაგეგმი საბიუჯეტო წლისა და +3 წლისათვის.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) შემუშავებაში მონაწილეობას იღებენ:

მთავრობა

დადგენილებით განისაზღვრება მხარჯავი დაწესებულებების მიერ წარსადგენი ინფორმაციის ნუსხა და წარდგენის ვადები ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის მოსამზადებლად

1 მარტი

მთავრობა

ინფორმაციის მიწოდება პარლამენტისთვის ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და საქართველოს სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ

1 ივნისი

პარლამენტი

კომიტეტის დასკვნები ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და საქართველოს სამინისტროების ძირითადი მიმართულებების შესახებ ეგზავნება მთავრობას

20 ივნისი

სამინისტროები

სამინისტროების მიერ მტკიცდება საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმები

30 ივნისი

მთავრობა

ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველადი ვარიანტის მოწოდება

10 ივლისი

ფინანსთა სამინისტრო

საბიუჯეტო განაცხადის ფორმების მიწოდება მხარჯავი დაწესებულებებისათვის ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის

15 ივლისი

მხარჯავი დაწესებულებები

ფინანსთა სამინისტროსთვის საბიუჯეტო განაცხადების წარდგენა ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის მეშვეობით

1 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

მთავრობისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის ძირითადი პარამეტრების განსახილველად წარდგენა

15 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

მთავრობისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტისა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების განახლებული დოკუმენტის წარდგენა

25 სექტემბერი

ფინანსთა სამინისტრო

პარლამენტისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის თანდართულ მასალებთან ერთად წარდგენა

1 ოქტომბერი

პარლამენტი

საკომიტეტო განხილვებისას გამოთქმული შენიშვნებისა და წინადადებების, ასევე სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისა და ს ეროვნული ბანკის დასკვნების გაგზავნა

22 ოქტომბერი

პარლამენტი უგზავნის შესწორებულ ვერსიებს მთავრობას

პრემიერ-მინისტრის მიერ პარლამენტის პლენარულ სხდომაზე საბიუჯეტო კანონის პროექტისა და მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე მიმოხილვის შესახებ მოხსენების წარდგენა

ნოემბერი

პარლამენტი

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის დამტკიცება

დეკემბერი

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა დაიწყო 2004 წლიდან, რომელიც გულისხმობდა ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვის შემოღებას, საბიუჯეტო პროცესის ზოგად გაუმჯობესებას, საბიუჯეტო კლასიფიკაციის თანხვედრას საერთაშორისო სტანდარტებთან GFSM 2001 ყველა დონის ბიუჯეტისათვის და პროგრამულ ბიუჯეტზე გადასვლას.

საქართველომ შეიმუშავა საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც უზრუნველყოფს ჯანსაღი საბიუჯეტო სისტემის არსებობას. საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებით ბოლო პერიოდში მიღებული ახალი რეგულაციების ასახვა მოხდა ახალ საბიუჯეტო კოდექსში, რომელიც დამტკიცდა 2009 წელს და 2010 წლიდან მოქმედებს. შედეგად, სახელმწიფო, ავტონომიურ და ადგილობრივ დონეზე ბიუჯეტირების სისტემის ყველა საკანონმდებლო აქტი ერთ კანონში გაერთიანდა, გაუმჯობესდა ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD), დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტი ცენტრალური მთავრობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებისთვის, პარლამენტმა დაამტკიცა ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ ორგანული კანონი, რომელიც ძალაშია 2014 წლიდან. ის განსაზღვრავს ფისკალური დისციპლინის წესებს საჯარო ფინანსების მართვისთვის, ასევე, შესასრულებლად სავალდებულო ფისკალურ წესებს და გამონაკლისებს.

ზემოხსენებული კანონების საფუძველზე საქართველოს საჯარო ფინანსების მართვა ხორციელდება რამდენიმე კანონქვემდებარე აქტით, რომელთაგან აღსანიშნავია:

მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საბიუჯეტო კლასიფიკაცია, რომელიც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საჯარო სექტორში ფინანსური სტატისტიკის 2014 წლის სახელმძღვანელოს ეფუძნება, ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგია და მთავრობის დადგენილებით და ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საინვესტიციო პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია და სხვა.

განვითარდა ელექტრონული სისტემები (ePFMs) მთლიანად ჰარმონიზებული ელექტრონული ბიუჯეტებისა (eBudget) და სახაზინო (eTreasury) სისტემებთან. საჯარო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული, ინტერნეტზე დაფუძნებული, ელექტრონული სისტემის შექმნა და დანერგვა ერთ-ერთი უდიდესი წარმატებაა ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში. ამჟამად მას დაახლოებით 4,500 შიდა მომხმარებელი ჰყავს.

ცენტრალური მთავრობის საბიუჯეტო პროცესის და პროცედურების პარალელურად **განვითარდა ადგილობრივი თვითმმართველობის საბიუჯეტო პროცესი** და პროცედურები და ჩამოყალიბდა სრულყოფილი და კარგად დანერგილი სისტემა, რამაც ხელი შეუწყო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების eTreasury-ს სისტემაში ჩართვას.

გაუმჯობესდა ბიუჯეტის საშუალოვადიანი დაგეგმვა. გაძლიერდა კავშირები მთავრობის პროგრამის მომცველ დოკუმენტებს შორის, საშუალოვადიან ფისკალურ ჩარჩოს, დარგობრივი სამინისტროების ინდივიდუალურ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებსა და პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ წლიურ სახელმწიფო ბიუჯეტს შორის. **2012 წლიდან დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტირება და შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირება.** შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების დანერგვა საჭიროებს დამატებით სამუშაოს და მოიაზრება რეფორმის დღის წესრიგში. **PEFA** (ხარჯებისა და ფინანსური ანგარიშვალდებულების შეფასება) არის საჯარო ფინანსების მართვის შეფასების ინსტრუმენტი. შეფასების მეთოდოლოგია ითვალისწინებს საჯარო ფინანსების მართვის შესრულების საფუძვლიან, თანმიმდევრულ და მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ ანალიზს დროის კონკრეტულ მონაკვეთში. აღნიშნული მეთოდოლოგია მოიცავს 31 ინდიკატორს, რომლის მიხედვით შესაძლებელია ბიუჯეტის სანდოობის, საჯარო ფინანსების გამჭვირვალობის, აქტივებისა და ვალდებულების მართვის, პოლიტიკაზე დაფუძნებული სტრატეგიისა და ბიუჯეტირების, ბიუჯეტის აღსრულების პროგნოზირებისა და კონტროლის, აღრიცხვისა და ანგარიშგების, ასევე გარე ანალიზისა და აუდიტის სისტემების შეფასება. მიღებული შეფასება და ანგარიში საშუალებას აძლევს ყველა დაინტერესებულ პირს წარმოდგენა შეექმნას ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის ძლიერი და სუსტი მხარეების შესახებ. **PEFA-ს 2017 წლის** შეფასებით საქართველომ შეძლო 2012 წელს გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრის გზით მნიშვნელოვანი წინსვლისათვის მიეღწია. განხორციელდა მთელი რიგი ღონისძიებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ. მათ შორის, 2015 წელს განახლდა პროგრამული ბიუჯეტის მეთოდოლოგია, რამაც ხელი შეუწყო დარგობრივი, სექტორული და სხვა ტიპის სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების შემუშავებისას როგორც შინაარსობრივი, ისე პროცედურული საკითხების დარეგულირებას. 2018 წელს განახლდა პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის განახლდა ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისთვის და მნიშვნელოვნად დაიხვეწა მათ მიერ საბიუჯეტო დოკუმენტაციის მომზადების ფორმატი და დარეგულირდა ამ დოკუმენტაციის მომზადების პროცესიც. 2022 წელს მომზადდა სახელმწიფო ხარჯების და ფინანსური ანგარიშვალდებულების (PEFA) 2019-2021 წლების თვითშეფასების დოკუმენტი, ასევე თვითშეფასების ანგარიში მომზადდა გენდერულ ჭრილში(GRPFM).

განხორციელებული რეფორმების შედეგად **გაძლიერდა კავშირი ქვეყნის ძირითად მიმართულებებსა და ბიუჯეტს შორის.** ქვეყნის მასშტაბით მომზადებული დარგობრივი და სექტორული სამოქმედო გეგმები მოიცავს შესაბამის ხარჯთაღრიცხვებს და შეესაბამება წლიური ბიუჯეტის კანონსა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით 4 წლიან პერიოდში განსაზღვრულ პარამეტრებს.

გატარებული რეფორმების შედეგად, ბიუჯეტის გამჭვირვალობის 2021 კვლევის (Open Budget Survey 2021) შედეგების მიხედვით საქართველომ მსოფლიოს 120 ქვეყანას შორის პირველი ადგილი დაიკავა, რითაც საქართველო კვლავ მოექცა სრულიად გამჭვირვალე ქვეყნებს შორის.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა კაპიტალური ბიუჯეტირების გაუმჯობესების მიმართულებით. ძალისხმევა ხმარდება როგორც კაპიტალურ ხარჯებზე საბიუჯეტო

დოკუმენტაციის შინაარსობრივ დახვეწას, ისე ერთიანი მიდგომის დანერგვას საჯარო სექტორში ინვესტიციების საერთო ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გასაზრდელად. შემუშავდა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია, რომლის საფუძველზეც დაიწყო აღნიშნული რეფორმის ეტაპობრივი დანერგვის პროცესი. ქვეყანაში საჯარო სექტორში ინვესტიციების მართვის საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისი სისტემის სრულყოფილად დანერგვისთვის მთავრობის ძალისხმევა მიმართულია რეფორმის შემდგომი ეტაპების განხორციელებისკენ. ევროკავშირთან ფინანსური დახმარების ფარგლებში, ერთობლივად შეთანხმებულ ვალდებულებებს შორის, ისევე როგორც საჯარო ფინანსების მართვის 2018-2021 წლების სტრატეგიითა და სამოქმედო გეგმით, გათვალისწინებულია საინვესტიციო პროექტების მართვის რეფორმის განხორციელების შემდგომი ეტაპები საშუალოვადიან პერიოდში, რაც რთული და შრომატევადი პროცესია. უკვე აღებული ვალდებულებების ფარგლებში, 2019 წელს შეფასდა 14 საინვესტიციო პროექტი საინვესტიციო პროექტების მართვის მეთოდოლოგიის შესაბამისად და პირველად თან დაერთო 2020 წლის ბიუჯეტის პროექტს. 2020-2021 წლებში მსოფლიოში ახალი კორონავირუსის (COVID 19) პანდემიამ და მასთან დაკავშირებულმა ეკონომიკურმა რეცესიამ გავლენა მოახდინა საქართველოს ეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზებზე და ბიუჯეტის, როგორც საშემოსავლო, ისე ხარჯვით ნაწილებზე. შეიზღუდა მთელი რიგი ეკონომიკური საქმიანობები, ჯანმრთელობის დაცვის და ვირუსით ინფიცირებულთა მკურნალობისა და დიაგნოსტიკებისათვის საჭირო ხარჯებთან ერთად აუცილებელი გახდა მთელი რიგი ღონისძიებების გატარება მოსახლეობის სოციალური დაცვისა და ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით. მნიშვნელოვნად შეიზღუდა ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილი. შემცირდა ყველა ის პროგრამა, რომელთა არგანხორციელება ან/და დროში გადაწევა მნიშვნელოვნად არ დააზიანებდა შესაბამის სექტორს, მათ შორის ბუნებრივი ფაქტორების (პანდემიიდან გამომდინარე შეზღუდვები) გათვალისწინებით შეიზღუდა კულტურული, სპორტული და ტურიზმის მიმართულებით დაგეგმილი ღონისძიებები. კაპიტალური პროექტების ნაწილში მნიშვნელოვანი შემცირება შეეხო ტურისტულ ინფრასტრუქტურას.

შესაბამისად, შეფერხდა როგორც არსებული საინვესტიციო პროექტების განხორციელება, ასევე შეზღუდულია ახალი პროექტების დასაფინანსებლად საჭირო სახსრები. მიუხედავად ამისა, 2021 წელს განხორციელდა 11 ახალი კაპიტალური პროექტის შეფასება, რომელთა ინიცირება განხორციელდა საქართველოს რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს, საქართველოს ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს და სახალხო დამცველის აპარატის მიერ.

2022 წელს მსოფლიო ბანკის ტექნიკური მხარდაჭერის ფარგლებში დაიწყო მუშაობა საინვესტიციო პროექტების მართვის ელექტრონული პორტალის (E-PIM) შექმნის მიმართულებით.

საინვესტიციო პროექტების მართვის (PIM) რეფორმის დანერგვის გაუმჯობესების მიმართულებით, ევროკავშირის და მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მოწვეული ექსპერტების ჩართულობით 2022 წელს მიმდინარეობდა აქტიური მუშაობა საინვესტიციო პროექტების შეფასების და შესაბამისი ღონისძიებების შესასრულებლად შექმნილ სამუშაო ჯგუფთან. ამ რეფორმის ფარგლებში ევროკავშირის და მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მოწვეული ექსპერტების ჩართულობით ჩატარდა საინვესტიციო პროექტების მართვის (PIM) ტრენინგების ციკლი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო, როგორც სამინისტროების, ასევე მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლებმა. ამ მიმართულებით გადამზადდა დაახლოებით 45 თანამშრომელი სხვადასხვა უწყებიდან.

„საქართველოს 2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტს თანდართული აქვს ინფორმაცია კაპიტალური პროექტების შესახებ. მეთოდოლოგიით და გზამკვლევით გათვალისწინებული პროცედურების დაცვით შეფასდა 13 საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტი.

მნიშვნელოვანი წინსვლაა საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების რეფორმის დანერგვის მიმართულებით.

საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების განხორციელების სამოქმედო გეგმის თანხმად, განისაზღვრა დარიცხვის მეთოდით საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებზე გადასვლის ძირითადი ეტაპები 2020 წლისთვის.

ხაზინის ერთიანი ანგარიშის არეალი გაფართოვდა და უკვე მოიცავს ადგილობრივ ხელისუფლებას და საჯარო უწყებებს, სკოლებისა და საბავშვო ბაღების გარდა. ამდენად, როგორც ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებების, ისე საჯარო უწყებების ბიუჯეტის შესრულების კონსოლიდირებული ანგარიშები და ინფორმაცია, ხელმისაწვდომია რეალურ დროში, დღეების, თვეებისა და წლების მიხედვით. სახელმწიფო ხაზინამ შეიმუშავა ხაზინის ანგარიშებზე არსებული ფულადი რესურსების მართვისათვის საჭირო რეგულაციები და დაიწყო თავისუფალი ფულადი სახსრების განთავსება კომერციულ ბანკებში, ბლუმბერგში ჩატარებული აუქციონების გზით.

ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული ტექნიკური დახმარების ფარგლებში მომზადდა და გამოიცა წიგნი „საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა საქართველოში³“, რომელშიც აღწერილია ევროკავშირთან 10 წლიანი თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელებული რეფორმები და სამომავლო გეგმები. წიგნის მომზადებაში ჩართული იყო საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის მონაწილე ყველა სახელმწიფო ინსტიტუტი.

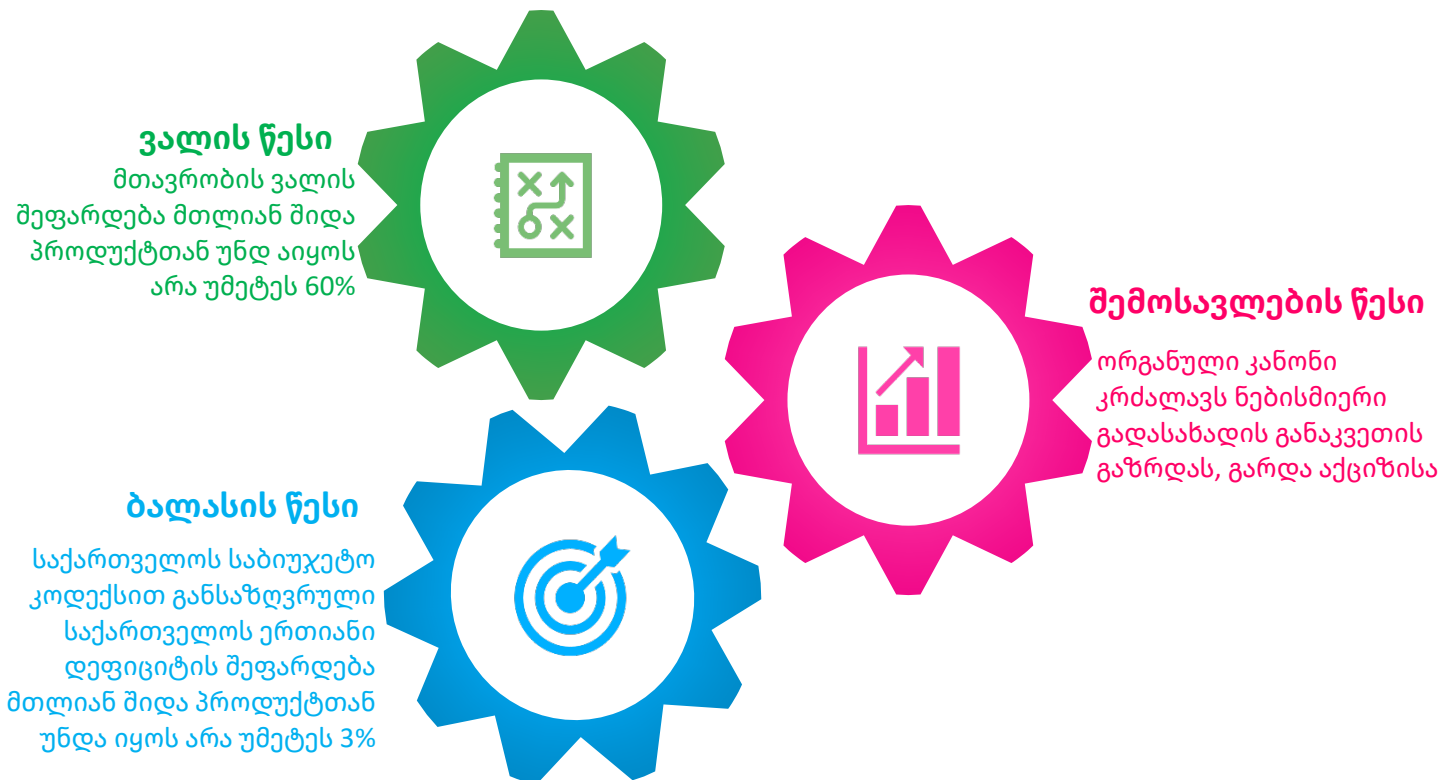
³ http://mof.ge/images/File/biujeti/European Union Finish 14_09_2017.pdf

ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში

2011 წელს საქართველომ მიიღო საქართველოს ორგანული კანონი⁴ „**ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ**“, რომლითაც დადგენილია ეკონომიკური უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიები. ამ კანონით სახელმწიფო უზრუნველყოფს ეკონომიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს საზოგადოების განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობას და ეკონომიკის გრძელვადიან, სტაბილურ ზრდას. თავისუფლება არის ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპი, რომელიც გამოიხატება მთავრობის მცირე ზომაში, პასუხისმგებლობიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკასა და დაბალ გადასახადებში.

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით არსებული განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით.

ეკონომიკის გრძელვადიანი და მდგრადი ზრდის, მოსახლეობის კეთილდღეობის, მაკროეკონომიკური და ფისკალური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად დგინდება მაკროეკონომიკური პარამეტრების შემდეგი მაქსიმალური ზღვრები:

⁴ <https://matsne.gov.ge/document/view/1405264?publication=2>

მთავრობის ვალი მოიცავს:

- სახელმწიფო ვალის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ სახელმწიფო ვალს, გარდა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ აღებული ვალდებულებებისა;
- საბიუჯეტო ორგანიზაციების სესხის სახით არსებულ ვალს, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან აღებული ვალისა.

თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტი არ შეესაბამება კანონით დადგენილ ზღვარს ან ზღვრებს საქართველოს მთავრობა ვალდებულია შეიმუშაოს და საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინოს დადგენილ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა, რომლის ხანგრძლივობა არ უნდა აღემატებოდეს 3 წელს.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვა ან/და დაგეგმილი პარამეტრების შესრულება შესაძლებელია:

- ✓ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის გამოცხადების და აღნიშნული მდგომარეობის შედეგად დამდგარი ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების დაფინანსების საჭიროების შემთხვევაში;
- ✓ ეკონომიკური ზრდის შენელების/რეცესიის შემთხვევაში – თუ, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, ზედიზედ ბოლო 2 კვარტალის რეალური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი წინა წლის შესაბამის კვარტალებთან შედარებით 2 პროცენტული პუნქტით დაბალია, ვიდრე გასული 10 წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის საშუალო მაჩვენებელი.

საშუალოვადიანი პერიოდისათვის ფისკალური პარამეტრების დადგენა ეფუძნება როგორც კანონმდებლობით განსაზღვრულ ზოგად წესებს ისე ქვეყანაში და რეგიონში არსებულ მაკროეკონომიკური სიტუაციის ანალიზს.

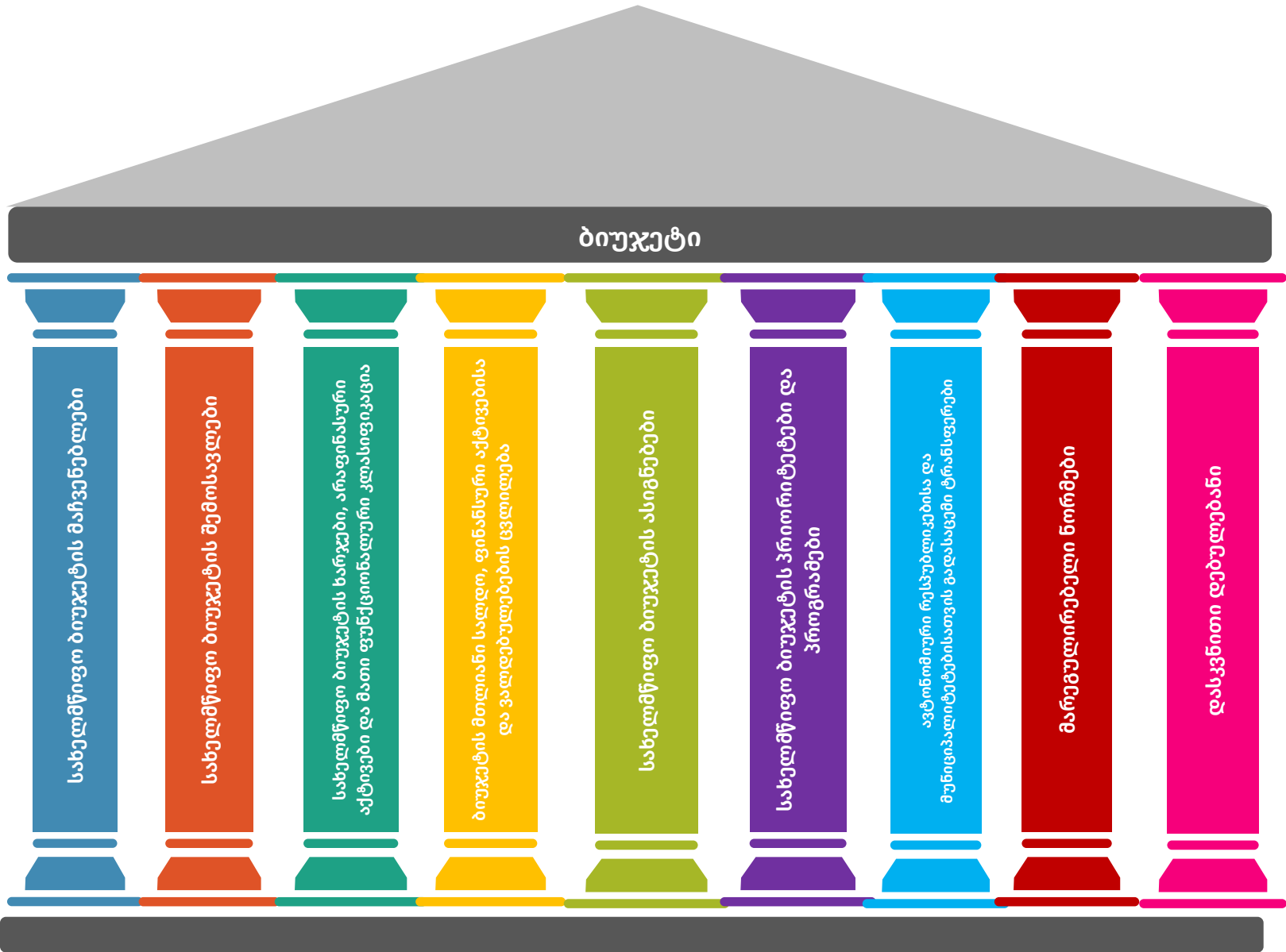
სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის სტრუქტურა მოიცავს შემდეგი სახის ინფორმაციას:

- ❖ პირველ ოთხ თავში მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრები, მათ შორის შემოსულობებისა და გადასახდელების გაშლა, ეკონომიკური და ფუნქციონალური კლასიფიკაციების მიხედვით, დეფიციტის მოცულობა და მისი დაფინანსების წყაროები, სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო მოცულობა და სხვა;
- ❖ მე-5 თავში წარმოდგენილია ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტები და მათ ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების და ქვეპროგრამების აღწერა და მიზანი (პროგრამები დაჯგუფებულია პრიორიტეტების მიხედვით);
- ❖ მე-6 თავში პროგრამები დაჯგუფებულია მათი განმახორციელებელი მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით და წარმოდგენილია თითოეული პროგრამისათვის

გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა. ამავე თავშია განსაზღვრული საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მოცულობაც;

- ❖ მე-7 თავში წარმოდგენილია ავტონომიური რესპუბლიკების და მუნიციპალიტეტებისათვის გათვალისწინებული ტრანსფერების დეტალური ჩაშლა;
- ❖ მე-8 თავში მოცემულია ბიუჯეტის კანონის მარეგულირებელი და გარდამავალი დებულებები.

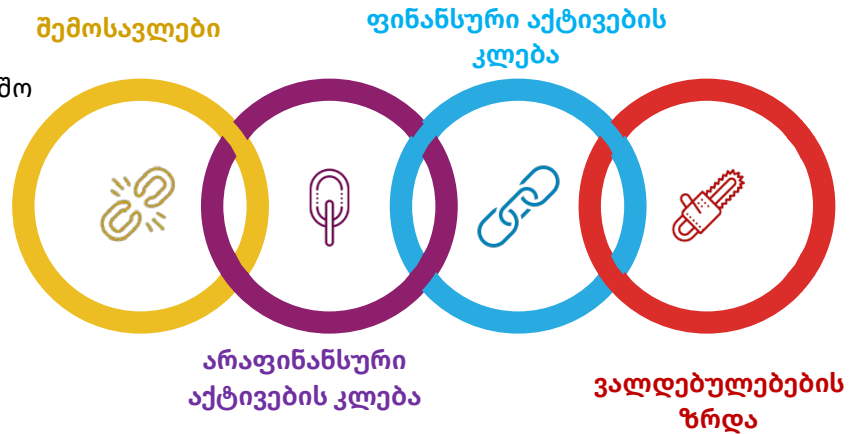

პარლამენტში წარდგენისას **სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს**, მეტი გამჭვირვალობის მიზნით თან ახლავს ინფორმაციული დანართები, სადაც უფრო დეტალურადაა წარმოდგენილი პროგრამებთან და კაპიტალურ პროექტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, კერძოდ:

- ❖ სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს თან ერთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის განმარტებითი ბარათი, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ნომინალური და რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი, ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები და ა. შ.) პროგნოზების შესახებ;
- ❖ ინფორმაცია „საქართველოს 2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის და „ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები 2023-2026 წლებისათვის“ დოკუმენტის გადამუშავებულ ვარიანტებზე საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტის რეკომენდაციების გათვალისწინების შესაძლებლობის შესახებ;
- ❖ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (2023-2026 წლები);
- ❖ 2023-2026 წლების ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები (როგორც საბაზო, ასევე ოპტიმიტური და პესიმისტური სცენარები). აღნიშნულ ინფორმაციაში წარმოდგენილია სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ფისკალური მაჩვენებლები;
- ❖ ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების განახლებული საშუალოვადიანი პროგნოზების შედარება წინა პროგნოზებთან და „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრულ ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა;
- ❖ მაკროეკონომიკური სცენარების ანალიზი, სადაც გაანალიზებულია სხვადასხვა ფაქტორების გავლენა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე;
- ❖ პროგრამული ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია თითოეული პროგრამისა და ქვეპროგრამის აღწერა, მათი მოსალოდნელი შედეგი და შედეგების შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებელი, ცდომილების ალბათობა და შესაძლო რისკები);
- ❖ კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია ინფორმაცია ბიუჯეტით დაგეგმილი კაპიტალური პროექტების შესახებ (მათ შორის პროექტის მთლიანი ღირებულება, მისი დაფინანსების წყაროები, დასრულების ვადები და სხვა);
- ❖ ინფორმაცია ფისკალური რისკების შესახებ, სადაც გაანალიზებულია მაკროეკონომიკური რისკები და მათი შესაძლო გავლენა ბიუჯეტზე. ინფორმაცია სახელმწიფო კომპანიებზე და მათგან მომდინარე შესაძლო პირობით ვალდებულებებზე, კომპანიების აუდირებული დასკვნები ხელმისაწვდომი იყო პირველი ოქტომბრის შემდგომ და კომპანიებში არსებული სიტუაციის გაანალიზება, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ტექნიკურ მისიასთან ერთად დაიწყო აღნიშნული დასკვნების მიღების შემდგომ;
- ❖ ინფორმაცია მთავრობის ვალის შესახებ;
- ❖ მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი (2022-2032 წლები);
- ❖ ინფორმაცია ცენტრალური ბიუჯეტის შესახებ, რომელშიც ასახული ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით დაგეგმილი პროგრამების განმკარგავი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ, ასევე ინფორმაცია საჯარო სამართლის იურიდიული პირების საკუთარი შემოსავლების შესახებ;
- ❖ საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მიმოხილვა;
- ❖ ინფორმაცია საგადასახადო დანახარჯების შესახებ, რომელიც მოიცავს სენსიტიურობის ანალიზს შერჩეული მოგების, საშემოსავლო და დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებისთვის.

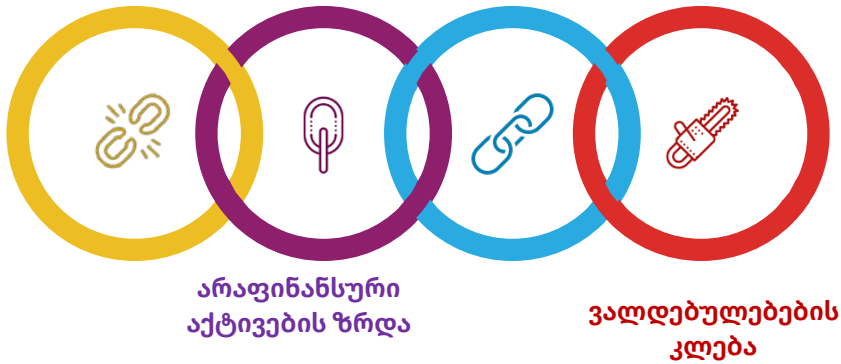
სახელმწიფო ბიუჯეტში შემოსულობები და გადასახდელები აღირიცხება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მეშვეობით, რაც საშუალებას იძლევა ბიუჯეტის შემოსავლები და ხარჯები დაჯგუფდეს ეკონომიკური ხასიათის, ფუნქციონალური დონისძიებების, ორგანიზაციული სტრუქტურის და სხვა მახასიათებლების მიხედვით.

ბიუჯეტის შემოსულობებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტში მიღებული ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

ხარჯები

ფინანსური აქტივების ზრდა

ბიუჯეტის გადასახდელებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები

1. ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- ❖ ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი სამედიცინო მომსახურების უზრუნველსაყოფად: მოსახლეობის საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით კვლავ უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო სერვისების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა, მიზნობრივი ჯგუფები უზრუნველყოფილი იქნებიან შესაბამისი სამედიცინო მომსახურებით და სამკურნალო მედიკამენტებით;
- ❖ გაგრძელდება ბენეფიციართა გარკვეული ჯგუფების (სოციალურად დაუცველთა, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვ.) ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა, სათანადო მექანიზმების დახვეწა და მედიკამენტების სიის გაფართოება;
- ❖ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მიმართულებით გატარდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობის, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის ღონისძიებები. გაიზრდება პროგრამების საბიუჯეტო დაფინანსება და ეფექტიანობა.
- ❖ გაგრძელდება მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად;
- ❖ გაგრძელდება საპენსიო ასაკის პირთა პენსიით უზრუნველყოფა კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად, რაც ითვალისწინებს სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციას ეკონომიკურ პარამეტრებზე დაყრდნობით და უზრუნველყოფს დაბალი გადასახადების პირობებში, საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის სოციალური გარანტიების შექმნას და დადგენილი წესით პენსიის ავტომატურ ზრდას ყოველწლიურად (არანაკლებ 20 ლარით 70 წლამდე საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის და არანაკლებ 25 ლარით ზრდას 70 წლის და მეტი ასაკის მოსახლეობისთვის);
- ❖ დაიხვეწება სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგია და საარსებო შემწეობის გაცემის წესი; შემუშავდება და განხორციელდება შრომისუნარიანი წევრების დასაქმების წახალისებისა და ხელშეწყობის ეფექტიანი მექანიზმები; გაგრძელდება მიზნობრივი ჯგუფებისათვის (მშმ პირები, მშმ ბავშვები, მარჩენალდაკარგულები და სხვ.) სოციალური პაკეტის გაცემა;
- ❖ გაუმჯობესდება იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა; გაგრძელდება დევნილთა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა შემწეობების გაცემა;
- ❖ დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მიზნით, გაძლიერდება შრომის ინსპექციის საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო;
- ❖ ახალი კორონავირუსით (COVID-19) გამოწვეული პანდემიის ფონზე, საშუალოვადიან პერიოდში ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური დაცვის მიმართულებით უმთავრეს ამოცანად რჩება პანდემიის მართვისა და შეკავების ღონისძიებების, პანდემიის შედეგად ინფიცირებულთათვის ჯანმრთელობის მომსახურების მიწოდების ღონისძიებები. ასევე, პანდემიიდან გამოწვეული გლობალური კრიზისის ფონზე არსებული და დამატებითი (დროებითი) სოციალური უზრუნველყოფის მექანიზმების ეფექტურობის უზრუნველყოფა.

2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

- ❖ ეროვნული თავდაცვის სისტემის განვითარების პროცესში გაგრძელდება „ტოტალური თავდაცვის“ მიდგომის ინტენსიური დანერგვა;
- ❖ აშშ-სთან, როგორც ძირითად სტრატეგიულ პარტნიორთან ერთად, გაგრძელდება საქართველოს თავდაცვის მზადყოფნის პროგრამის (GDRP) განხორციელება, რომლის ფარგლებში, მომზადდება და აღიჭურვება თავდაცვის ძალების ქვეითი ბატალიონები;
- ❖ განხორციელდება ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტით (SNGP) გათვალისწინებული ინიციატივების იმპლემენტაცია, რომლის ფარგლებშიც, როგორც ორმხრივი, ისე მრავალმხრივი ფორმატების გამოყენებით, ალიანსისგან მიღებული ეფექტიანი მხარდაჭერით მიიღწევა ნატოს თანათავსებადობის მაღალი ხარისხი;
- ❖ მოსამსახურეებისთვის გაგრძელდება ბინათმშენებლობის თანადაფინანსება და სხვა სოციალური პროექტები;
- ❖ ერთ-ერთი პრიორიტეტი კვლავაც იქნება სამხედრო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია; მათ შორის, განხორციელდება ყველა მოქმედი ყაზარმისა და სასადილოს, სრული რეაბილიტაცია. ჯარისკაცებისთვის მოეწყობა ახალი სპორტული ინფრასტრუქტურა, ასევე, მოწესრიგდება სამხედრო ბაზების შიდა ინფრასტრუქტურა.
- ❖ გაგრძელდება კრიმინალური პოლიციის რეფორმა, რომელიც საპოლიციო საქმიანობის საფუძველს წარმოადგენს. კრიმინალურ პოლიციაში დასრულდება ოპერატიული, საგამოძიებო და საუბნო მიმართულებების მკაფიოდ გამიჯვნა. განვითარდება მართლწესრიგის ოფიცრის ინსტიტუტი, რომლის უმთავრესი ამოცანა იქნება დანაშაულის პრევენციაზე მუშაობა;
- ❖ გაგრძელდება სასაზღვრო პოლიციის რეფორმა;
- ❖ განხორციელდება საპატრულო პოლიციის რეფორმის ახალი ეტაპი.
- ❖ საზოგადოებრივი უსაფრთხოების მართვის ცენტრი „112“, საზოგადოებრივი და საგზაო უსაფრთხოების დონის ამაღლების ფარგლებში, გააგრძელებს ქვეყნის მასშტაბით ვიდეო-სამეთვალყურეო სისტემების დამატება/განვითარებას;
- ❖ დაინერგება დანაშაულის პრევენციაზე მიმართული მიდგომები, მათ შორის, ანალიზზე დაფუძნებული საპოლიციო საქმიანობის მოდელი; ამ მიზნით, გაგრძელდება ანალიტიკოსთა ქსელის შექმნა საპოლიციო დანაყოფებში მთელი ქვეყნის მასშტაბით;
- ❖ საოჯახო ტიპის პენიტენციური დაწესებულებების შექმნა, სადაც ერთი და იმავე სასწავლო ინტერესებისა და მისწრაფებების მქონე რამდენიმე არასრულწლოვანი თავსდება და ოჯახურ გარემოში ცხოვრობს გათავისუფლებამდე;
- ❖ მსჯავრდებულებისთვის დასაქმების, პროფესიული სწავლების, განათლებისა და განტვირთვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება და ამ მიზნით შესაბამისი სისტემებისა და ინფრასტრუქტურის შექმნა, მოწყვლადი ჯგუფების საჭიროებების გათვალისწინებით;
- ❖ პენიტენციურ დაწესებულებებსა და პრობაციის ბიუროებში ბენეფიციარების, თანამშრომლებისა და სტუმრებისათვის უსაფრთხოებისა და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება;
- ❖ თანამშრომლებისთვის ღირსეული და არადისკრიმინაციული სამუშაო პირობების შექმნა პენიტენციურ დაწესებულებებსა და პრობაციის ბიუროებში;

3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

- ❖ დამატებით აშენდება 200 კილომეტრამდე ავტობანი - დასრულდება ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა. აშენდება 200-მდე ხიდი და 70-მდე გვირაბი, შედეგად, თბილისი-ბათუმის მიმართულებით მგზავრობას დაახლოებით 3,5 საათი დასჭირდება;
- ❖ აღმოსავლეთ-დასავლეთის მაგისტრალზე დასრულდება რიკოთის, სამტრედია-გრიგოლეთის, გრიგოლეთი-ჩოლოქის, ბათუმის შემოვლითი გზის მონაკვეთების მშენებლობა;
- ❖ გაგრძელდება ყველა სასაზღვრო-გამშვები პუნქტის მიმართულებით საერთაშორისო მნიშვნელობის ავტომაგისტრალების მშენებლობის პროექტები, მათ შორის, 2024 წლისთვის დასრულდება ქვეშეთი-კობის 23კმ-იანი მონაკვეთისა და 9კმ-იანი გვირაბის მშენებლობა, დაიწყება ნატახტარი-ჟინვალის 27კმ-იანი ჩქაროსნული გზა. დაიწყება ავტომაგისტრალების მშენებლობა ბათუმი-სარფის, თბილისი-სადახლოსა და თბილისი-წითელი ხიდის მიმართულებებით;
- ❖ დასრულდება ბაღდათი-აბასთუმნის, საჩხერე-ონის, თბილისი-შატილის, ბათუმი-ახალციხის და სხვა მნიშვნელოვანი გზის მონაკვეთების მშენებლობა;
- ❖ განხორციელდება 1500 კილომეტრამდე საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი გზის რეაბილიტაცია და 200-მდე სახიდე გადასასვლელის მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- ❖ გაიზრდება ქვეყნის მოსახლეობის მოცვა გამართული წყალმომარაგებით.
- ❖ ქვეყნის მაღალმთიანი რეგიონების ინტერნეტით უზრუნველყოფის მიზნით, გაგრძელდება სათემო ინტერნეტიზაციის ხელშემწყობი ღონისძიებები;
- ❖ განხორციელდება სატელეკომუნიკაციო ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის გამოყენებით სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური ათვისებისა და საქართველოს გავლით ევროპა-აზიის დამაკავშირებელი ციფრული სატრანზიტო ჰაბის ჩამოყალიბების ღონისძიებები;
- ❖ შეიქმნება ერთიანი ციფრული პლატფორმა, რომელშიც ინტეგრირებული იქნება სატრანსპორტო გადაზიდვების მიმართულებით ყველა ელექტრონული/ციფრული სერვისი;
- ❖ კოვიდ-19 პანდემიასთან დაკავშირებული გამოწვევების მიუხედავად, გააქტიურდება და გაგრძელდება მუშაობა ქართულ ავიაბაზარზე ახალი კომპანიების მოზიდვისა და ახალი მიმართულებების განვითარების კუთხით;
- ❖ იგეგმება რკინიგზის რესტრუქტურისა და განხორციელება ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების ინსტრუმენტის მეშვეობით, რაზეც ევროკომისიასთან აქტიური კონსულტაციები მიმდინარეობს;
- ❖ გაგრძელდება გაზიფიცირების სამუშაოები და უზრუნველყოფილი იქნება ქვეყნის მოსახლეობის 90%.
- ❖ 2023 წელს, საქართველო, მასპინძელი ქვეყნის სტატუსით, წარდგება მსოფლიოს ყველაზე მასშტაბურ და გავლენიან ტურისტულ გამოფენაზე - ITB Berlin 2023
- ❖ მომდევნო 4 წლის განმავლობაში, საქართველოში მაღალმხარჯველუნარიანი საქმიანი მოგზაურების მოზიდვის მიზნით საქმიანი ტურიზმის განვითარება ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება იქნება;

- ❖ სამთო-სათხილამურო კურორტების (გუდაური, ბაკურიანი, გოდერძი, თეთნულდი და ჰაწვალი) განვითარების მიზნით, 2020-2024 წლებში, დაგეგმილია სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება და ოთხსეზონური ტურისტული პროდუქტების შექმნა;
- ❖ 2023 წელს საქართველო უმასპინძლებს თხილამურსა და სნოუბორდში თავისუფალი სტილით სრიალში მსოფლიო ჩემპიონატს, ჩემპიონატის ჩატარებამდე კი აქ 12 საერთაშორისო შეჯიბრი გაიმართება. აღნიშნული ჩემპიონატის მსვლელობისას საქართველოს ათასობით ვიზიტორი ეწვევა.

4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

- ❖ საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, საჯარო დაწესებულებებში ადრეული და სკოლამდელი განათლება კვლავაც იქნება უფასო;
- ❖ გაგრძელდება სასკოლო მზაობის ცენტრების გახსნის მხარდაჭერა, შემუშავდება და განხორციელდება “სკოლა-ბადის“ კონცეფციის სტანდარტი;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება სკოლამდელი განათლებიდან ზოგადი განათლების დაწყებით საფეხურზე ტრანზიციის ხელშეწყობი ღონისძიებები ყველა ბავშვისთვის;
- ❖ შეიქმნება 1-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვების სტატისტიკური მონაცემების ამსახველი ინტეგრირებული ელექტრონული სისტემა;
- ❖ დასრულდება ქვეყნის სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში 50-ზე მეტი საბავშვო ბაღის მშენებლობა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, გაგრძელდება ახალი საბავშვო ბაღების დაფუძნება, განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტები.
- ❖ შემუშავდება და დაინერგება სკოლების მართვისა და დაფინანსების დიფერენცირებული მოდელები;
- ❖ გაგრძელდება ახალი სახელმძღვანელოების შექმნის პროცესი გრიფირების განახლებული პროცედურებით;
- ❖ ფართო მასშტაბით დაინერგება ბილინგვური სწავლების განსხვავებული მოდელი არაქართულენოვანი სკოლების მოსწავლეებში;
- ❖ შემუშავდება მასწავლებლის პროფესიის რეგულირების ახალი წესი, განხორციელდება მასწავლებელთა უწყვეტი პროფესიული განვითარების ღონისძიებები მათი პროფესიული საქროებების შესაბამისად;
- ❖ გაგრძელდება სასკოლო ინფრასტრუქტურის განვითარება. დასრულდება სრულად ადაპტირებული 80 ახალი სკოლის მშენებლობა და 850-მდე საჯარო სკოლის ნაწილობრივი რეაბილიტაცია. განხორციელდება 91 ავარიული საჯარო სკოლის გამაგრება/სრული რეაბილიტაცია სსსმ მოსწავლეებისათვის საჭირო გარემოს შექმნის მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება საჯარო სკოლების ოპერირებისა და მოვლა-პატრონობის ფუნქციის წარმატებული განხორციელება.
- ❖ ეტაპობრივად დაიხვეწება სწავლების დისტანციური და ჰიბრიდული მეთოდოლოგია.
- ❖ დაინერგება უმაღლესი განათლების დაფინანსების ეფექტური სისტემა;
- ❖ გაფართოვდება ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტის საგანმანათლებლო პროგრამები, გაძლიერდება საერთაშორისო თანამშრომლობა, ხელი შეეწყობა

- უცხოელი მაღალკვალიფიციური აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალის მობილიზებას,
- ❖ გაგრძელება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსება ინფრასტრუქტურის და სასწავლო გარემოს გასაუმჯობესებლად.
 - ❖ გაგრძელება დამოუკიდებელი სამეცნიერო-კვლევითი ერთეულების სამეცნიერო საქმიანობის მხარდაჭერა;
 - ❖ დაინერგება რეფერირების საერთაშორისოდ აღიარებული პრაქტიკა და ნორმები;
 - ❖ თბილისში ფუნქციონირებას დაიწყებს თანამედროვე სტანდარტებით უზრუნველყოფილი სამეცნიერო ქალაქი, სადაც განთავსდება სფეროს ყველა სათავო დაწესებულება;
 - ❖ შეიქმნება ეროვნული სამეცნიერო პორტალი;
 - ❖ გაიზრდება სამეცნიერო საგრანტო კონკურსების რაოდენობა;
 - ❖ გაძლიერდება STEM-ის მიმართულებით ინტერდისციპლინური კვლევების მხარდაჭერა;
 - ❖ გაძლიერდება საქართველოს შემსწავლელი მეცნიერებების მხარდაჭერა;
 - ❖ ხელი შეეწყობა საზღვარგარეთ მოღვაწე აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალის ქართულ სამეცნიერო სივრცესთან თანამშრომლობას;
 - ❖ შეიქმნება კოლეჯების შესაძლებლობების განვითარების ხელშემწყობი ეფექტური ინსტიტუციური მექანიზმი, - კერძო სექტორთან თანამშრომლობით დაფუძნდება პროფესიული განათლების განვითარების სააგენტო, რომელიც კერძო-საჯარო პარტნიორობაზე დაფუძნებით უზრუნველყოფს პროფესიული განათლების სისტემის განვითარებას;
 - ❖ გაძლიერდება დარგობრივი გაერთიანებებისა და კერძო სექტორის როლი პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების პროცესში;
 - ❖ დაიწყება არაფორმალური განათლების აღიარება და გაფართოვდება აღიარების მასშტაბები;
 - ❖ პროფესიული განათლების სისტემის ინტერნაციონალიზაციის მიზნით, შეიქმნება საერთაშორისო სერტიფიცირების შესაძლებლობები საერთაშორისო გაცვლითი პროგრამების განსახორციელებლად და ინგლისური ენის სწავლების გასაძლიერებლად;
 - ❖ დაინერგება პროფესიული განათლების მართვის ელექტრონული სისტემა; შეიქმნება პროფესიული განათლების საინფორმაციო პორტალი;

5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

- ❖ მთავრობა მიჰყვება ფისკალური დეფიციტის თანმიმდევრული შემცირების პოლიტიკას. ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიით გამოწვეული გლობალური კრიზისის ფონზე და 2020-2023 წლებში „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით ფისკალური პოლიტიკისთვის დაგეგმილი საგამონაკლისო ნორმების ამოქმედების ფონზე, მაკროეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის ამოცანაა საშუალოვადიან პერიოდში დეფიციტის მშპ-სთან მიმართებით 3%-იან ნიშნულზე დაბრუნება;

- ❖ გაგრძელება აქტიური მუშაობა მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის გასაუმჯობესებლად. 2024 წლისთვის სამიზნე მაჩვენებელი მშპ-ის 5%-ის ფარგლებში არსებული ნიშნულის შენარჩუნება იქნება;
- ❖ დაცული იქნება ქვეყნის ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობის პრინციპი;
- ❖ ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიით გამოწვეული სირთულეების ფონზე უზრუნველყოფილი იქნება საგარეო ვალის კანონმდებლობით დადგენილ ზღვარში მდგრადი დაბრუნება. ამასთან, მსხვილი საგზაო და სხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დასრულების შემდგომ, მთავრობა, დეფიციტის შემცირების ხარჯზე, გააგრძელებს ვალის მნიშვნელოვან შემცირებას;
- ❖ აქტიურად გაგრძელება მუშაობა დამატებითი რესურსების მოსაზიდად და კაპიტალური ხარჯების 8%-ის ფარგლებში შესანარჩუნებლად.
- ❖ აქტიურად გაგრძელება მუშაობა ბიუჯეტის გამჭვირვალობის მიმართულებით, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საბიუჯეტო პროცესში მოსახლეობისა და დაინტერესებული ორგანიზაციების ჩართულობის გაუმჯობესებას;
- ❖ ფართოდ დაინერგება საჯარო ინვესტიციების მართვის (PIM) ინსტრუმენტი, რაც სახელმწიფოს მხრიდან ეფექტური ინვესტიციების განხორციელებას უზრუნველყოფს. აღნიშნული ინსტრუმენტის გამოყენებით, 2024 წლისთვის იგეგმება ბიუჯეტიდან განხორციელებული საინვესტიციო პროექტების სრული დაფარვა.
- ❖ დაცული იქნება საკუთრების ხელშეუხებლობის პრინციპი;
- ❖ ხელისუფლების ძირითადი პოლიტიკა დაეფუძნება ბიზნესსუბიექტებს შორის მაქსიმალურად კონკურენტული გარემოს ხელშეწყობას, გაძლიერდება კონკურენციის ინსტიტუციური ჩარჩო და გაიზრდება კონკურენციის სააგენტოს ეფექტიანობა;
- ❖ საგადასახადო ადმინისტრირებაში დაიწყება ავტომატური დეკლარირების სისტემის დანერგვა, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს საგადასახადო ორგანოებთან ბიზნესსუბიექტების მუშაობის დროსა და საჭირო რესურსს.
- ❖ გაგრძელება სააგენტოს - „აწარმოე საქართველოში“ ფარგლებში მოქმედი პროგრამები და უზრუნველყოფილი იქნება მათი ეფექტურობა;
- ❖ 2024 წლის ჩათვლით, საქართველოს მიერ დანერგილი იქნება ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული საკანონმდებლო დაახლოების ვალდებულებების 85%, მათ შორის, სახელმწიფო შესყიდვების, საბაჟოსა და ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების მიმართულებებით შესრულებული იქნება ვალდებულებების 100%;
- ❖ აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების გაფორმების მიზნით, კონსულტაციების გაგრძელება და, მიღწეული შედეგების შესაბამისად, მოლაპარაკებების წარმართვა;
- ❖ საქართველო კვლავ აგრძელებს ეკონომიკური რეფორმების ციკლს, რომელიც კიდევ უფრო მეტად შეუწყობს ხელს ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და, შედეგად, საქართველოს მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდას.

6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა

- ❖ განხორციელდა საჯარო სამსახურის ფუნდამენტური რეფორმა და ის გარდაიქმნა კარიერულ წინსვლაზე, დამსახურებაზე, კეთილსინდისიერებაზე, პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტზე, მიუკერძოებლობასა და ანგარიშვალდებულებაზე დაფუძნებულ სტაბილურ, საჯარო სამსახურის ერთიან სისტემად.
- ❖ ღია მმართველობის სამოქმედო გეგმებით, საქართველო პასუხობს „ღია მმართველობის პარტნიორობის“ (OGP) ყველა გამოწვევას: საჯარო მომსახურების გაუმჯობესებას, საჯარო სექტორში კეთილსინდისიერების ამაღლებას, საჯარო რესურსების უკეთესად მართვას, უსაფრთხო გარემოს შექმნასა და კორპორატიული პასუხისმგებლობის გაზრდას.
- ❖ ჩამოყალიბდება ევროპული სტანდარტების ადგილობრივი თვითმმართველობა და დასრულდება არადემოკრატიული, არაეფექტიანი დარგობრივ-ცენტრალიზებული მმართველობის ეფექტიანი და დემოკრატიულ ტერიტორიულ მართვად საბოლოო გარდაქმნის პროცესი.
- ❖ გაუმჯობესდება პოლიტიკის დოკუმენტების ხარისხის კონტროლის მექანიზმები და, შესაბამისად, საჯარო მოხელეთა შესაძლებლობები;
- ❖ გაუმჯობესდება პოლიტიკის განხორციელების მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და შეფასების ხარისხი;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის განხორციელების სისტემის საბოლოოდ ჩამოყალიბება.
- ❖ განხორციელდება საჯარო სამსახურის წარმატებული რეფორმის მხარდამჭერი ღონისძიებები რაციონალური, ეფექტიანი და ეფექტური, კეთილსინდისიერი, დეპოლიტიზებული, მალაპროფესიული და დამსახურების შესაბამისად კარიერულ წინსვლაზე, უწყვეტ პროფესიულ განვითარებაზე დამყარებული საჯარო სამსახურის სისტემის საბოლოოდ ჩამოსაყალიბებლად.
- ❖ გაუმჯობესდება სახელმწიფო და მუნიციპალური სერვისები;
- ❖ დამტკიცდება და განხორციელდება ადამიანის უფლებათა დაცვის განახლებული ეროვნული სტრატეგია, რომლის უმთავრესი მიზანი ზემოაღნიშნული პრიორიტეტების ყოველდღიურ პრაქტიკაში ასახვა და ინსტიტუციური დემოკრატიის კონსოლიდაცია იქნება; კვლავაც განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკას, მიღებული და განხორციელებული იქნება ახალი სტრატეგია 2021- 2025 წლებისთვის;
- ❖ პრიორიტეტული იქნება სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლება. გაძლიერდება და, მოსახლეობის ყველა სეგმენტის საჭიროებების გათვალისწინებით, უფრო მრავალფეროვანი გახდება სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამები;

7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

- ❖ საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს დევნილთა საცხოვრებელი ფართობებით უზრუნველყოფის ეფექტიან პოლიტიკას.

- ❖ გაგრძელდება ნგრევადი ობიექტების იდენტიფიცირება და მათში მცხოვრებ ღვენილთა უსაფრთხო ადგილას განსახლება;
- ❖ გაგრძელდება ღვენილებისთვის საარსებო წყაროებზე წვდომის, მცირე სამეწარმეო საქმიანობისა და ღვენილთა კოოპერაციის მხარდაჭერა, ხელი შეეწყობა სასოფლო-სამეურნეო და თვითდასაქმებადი სოციალური პროექტების განხორციელებას
- ❖ განსახლების პროგრამების მეშვეობით, მომავალ 4 წელიწადში დამატებით 13 000 ღვენილ ოჯახს ექნება ღირსეული საცხოვრებელი. 2024 წლამდე, დაგეგმილია დამატებით 1200 ეკომიგრანტი ოჯახის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება, მათი ახალ და უსაფრთხო გარემოში გადაყვანის გზით.
- ❖ ხელისუფლება გააგრძელებს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების თანმიმდევრული, მტკიცე პოლიტიკის გატარებას.
- ❖ გაგრძელდება ოკუპაციის წნეხის ქვეშ მცხოვრებ მოსახლეობაზე ზრუნვა, ხელი შეეწყობა დამორიშორებული საზოგადოების ყველა რგოლს შორის დიალოგს ახალი შესაძლებლობების შექმნის გზით.

8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

- ❖ გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა ფართო საზოგადოებისთვის; უზრუნველყოფილი იქნება კულტურული თვითგამოხატვის მრავალფეროვნება;
- ❖ შეიქმნება კულტურის მართვის მოქნილი, ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებული მოდელი და დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმი;
- ❖ შემუშავდება სახელოვნებო განათლების განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, განხორციელდება ქმედითი ღონისძიებები სახელოვნებო განათლების, მათ შორის, ნაკლებად მოთხოვნად სპეციალობებზე, ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად და ხარისხის გასაუმჯობესებლად; შემუშავდება დაფინანსების მექანიზმები;
- ❖ განხორციელდება კულტურის პოპულარიზაციის ღონისძიებები მოსახლეობის ფართო ფენებისთვის, მათ შორის, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების მოსწავლეებისთვის;
- ❖ განხორციელდება ინფრასტრუქტურული პროექტები კულტურის და ძეგლთა დაცვის მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად;
- ❖ მოხდება ახალი ტექნოლოგიების განვითარება და ეფექტური გამოყენება, კულტურის ციფრულ სივრცეში ინტეგრაცია.
- ❖ გაგრძელდება სახელმწიფოს მხრიდან მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის დაფინანსება;
- ❖ შეიქმნება სპორტული დავების განხილვების ქმედითი სისტემა. დაინერგება სპორტსმენთა უფლებების დაცვისა და მათი გადაწყვეტილებების მიღებაში ჩართვის მოდელი;
- ❖ დაიხვეწება ახალგაზრდული პოლიტიკის დაგეგმვის, განხორციელების, მონიტორინგისა და შეფასების პროცესში ახალგაზრდების ჩართულობის მექანიზმები და პლატფორმები.
- ❖ გაფართოვდება საერთაშორისო თანამშრომლობა ახალგაზრდული პოლიტიკისა და ახალგაზრდული საქმიანობის მიმართულებით;

- ❖ გაგრძელება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი და მშმ ახალგაზრდების შესაძლებლობების გაძლიერებასა და ჩართულობაზე ორიენტირებული პროგრამები.

9. საქართველოს ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

- ❖ საქართველოსათვის უმნიშვნელოვანეს საგარეო პოლიტიკურ პრიორიტეტად რჩება ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება და ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენა.
- ❖ საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობის არსებული ინსტრუმენტებისა და მექანიზმების მაქსიმალურად გამოყენებასთან ერთად, ყველა ძალისხმევა მიმართული იქნება, ასევე, ახალი შესაძლებლობების შექმნისაკენ, რათა ევროკავშირში გაწევრების გზა უფრო ხელშესახები და პრაქტიკული შედეგების მომტანი გახდეს ქვეყნისა და მისი მოსახლეობისათვის.
- ❖ აქტიური ძალისხმევა იქნება მიმართული რეგიონში დაბალანსებული და ურთიერთსასარგებლო პარტნიორულ თანამშრომლობაზე დამყარებული პოლიტიკის გასატარებლად.
- ❖ მნიშვნელოვან პრიორიტეტად რჩება საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეებზე ზრუნვა. კერძოდ: საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთა უფლებებისა და მათი კანონიერი ინტერესების ეფექტიანი დაცვა; საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთათვის, მათ შორის, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების გაფართოებით, შესაბამისი სერვისების მიწოდების არეალის გაზრდა; საქართველოს მოქალაქეთათვის საზღვარგარეთ უვიზო მიმოსვლის არეალის გაფართოება; საგარეო საქმეთა სამინისტროს, საზღვარგარეთ საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საკონსულო დაწესებულებების შემდგომი გაძლიერება შესაძლო კრიზისულ სიტუაციებში სამოქმედოდ.

10. სოფლის მეურნეობა

- ❖ სოფლის მეურნეობის მიმართულებით პროგრამების განხორციელება ორიენტირებული იქნება ადგილობრივი პროდუქციის ხარისხობრივ და რაოდენობრივ ზრდაზე;
- ❖ ფინანსურ ინსტრუმენტებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ასევე, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამმუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის საწარმოო პროცესების ხელშეწყობისთვის გაგრძელება ფიზიკური და იურიდიული პირების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;
- ❖ გაგრძელება და მეტად მასშტაბური გახდება: ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების პირველადი წარმოების ხელშეწყობა; გადამმუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროგრამა; სათბურების თანადაფინანსების ღონისძიებები; მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა; მეცხოველეობის განვითარების მიმართულებით არსებული პროგრამები; საზღვაო და შიდა წყლებში აკვაკულტურის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა; ინფრასტრუქტურასა და მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობა;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საშუალებების ხარისხი და ხელმისაწვდომობა;
- ❖ სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის, რისკების შემცირების მიზნით, გაგრძელება და დაიხვეწება აგროდაზღვევის პროგრამა;
- ❖ გაგრძელება ახალი ბაზრების ათვისებისთვის აქტიური მუშაობა და არსებულ ბაზრებზე პოზიციების გაუმჯობესება;

- ❖ სოფლად ახალგაზრდა ფერმერებისა და მეწარმეების სტიმულირებისთვის შემუშავდება სპეციალური პროგრამები;
- ❖ განხორციელდება ქალ ფერმერთა და მეწარმეთა განვითარებისკენ მიმართული ღონისძიებები;
- ❖ 2020-2024 წლებში გაგრძელდება ფერმერთა და მეწარმეთა ცოდნის/ინფორმირებულობის ამაღლების უზრუნველყოფა თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად;
- ❖ გაგრძელდება სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის სფეროების DCFTA-ის გეგმით გათვალისწინებულ ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან დაახლოება;
- ❖ ადგილობრივ და საექსპორტო ბაზარზე ფალსიფიცირებული და უხარისხო ღვინოპროდუქციის აღკვეთის მიზნით, გააქტიურდება ლაბორატორიული კვლევები;
- ❖ მნიშვნელოვანი აქცენტი გაკეთდება გარემოსთან ადაპტირებული, კლიმატგონივრული სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის გავრცელებისა და ბიოწარმოების განვითარების ხელშეწყობის მიმართულებით.

11. სასამართლო სისტემა

- ❖ გაგრძელდება და გაღრმავდება სასამართლოს სისტემური გაძლიერება, განმტკიცდება მისი დამოუკიდებლობა და ყველაფერი გაკეთდება მოსახლეობაში სასამართლოს მაღალი ნდობის მოსაპოვებლად.
- ❖ ოჯახში ძალადობის, წამების, არასათანადო მოპყრობის, უმცირესობათა უფლებების დარღვევის ფაქტებზე უფრო ეფექტიანი და საერთაშორისო სტანდარტების სრულად შესაბამისი გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება;
- ❖ სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემის დახვეწა; პროკურორთა დატვირთვის ელექტრონული მოდულის იმპლემენტაცია;
- ❖ პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების გაზრდა;
- ❖ მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის ინსტიტუტის დახვეწა;
- ❖ არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეებზე პროკურორთა გადამზადება, არასრულწლოვანებთან დაკავშირებული სტატისტიკური მონაცემების სრულყოფა და არასრულწლოვანზე ორიენტირებული გარემოს შექმნა;
- ❖ პროკურატურის თანამშრომელთა პროფესიული მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების სისტემის სრულყოფა.
- ❖ გაგრძელდება სისხლის სამართლის კოდექსის შემდგომი დახვეწა, რაც საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას უზრუნველყოფს და დამნაშავეობასთან ბრძოლას უფრო ეფექტიანს გახდის ისე, რომ არ მოხდეს ადამიანის უფლებათა ხელყოფა.
- ❖ საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის ეფექტიანი სისტემისთვის, შინაგან საქმეთა სამინისტროს შემდგომი განვითარება გაგრძელდება „სისტემური განახლების“ კონცეფციის შესაბამისად, რაც მოიცავს როგორც სტრუქტურულ რეფორმებს, ისე შინაარსობრივ ცვლილებებსა და საკანონმდებლო ინიციატივებს.

12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

- ❖ გარემოსდაცვითი სტანდარტები თვისებრივად დაუახლოვდება ევროპულ მოთხოვნებს;
- ❖ კლიმატის მწვანე ფონდის პროექტის ფარგლებში, დაგეგმილია ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ქსელის მნიშვნელოვანი გაფართოება. 2020-2024 წლებში განხორციელდება მეტეოროლოგიურ და ჰიდროლოგიურ პარამეტრებზე დაკვირვების 150-მდე ერთეული ავტომატური სადგურის/საგუშაგოს შექმნა და საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში დამონტაჟება/გამართვა;
- ❖ გაგრძელდება ატმოსფერული ჰაერისა და წყლის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემების გაფართოება;
- ❖ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, გაგრძელდება მერქნულ რესურსზე მოსახლეობის მოთხოვნის დაკმაყოფილება; განვითარდება ტყის მრავალმიზნობრივი სარგებლობა, რაც შექმნის დამატებით ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ და სოციალურ სარგებელს;
- ❖ 2020-2024 წლებში, დაცული ტერიტორიების გაფართოებისა და დაცვის მიმართულებით დაგეგმილია ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება და ზოგიერთი არსებული დაცული ტერიტორიის გაფართოება (სულ, დაახლოებით, 185 000 ჰა), შეიქმნება ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა;
- ❖ გაგრძელდება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული ღონისძიებები. განხორციელდება სასკოლო და უმაღლესი განათლების სისტემაში გარემოსდაცვითი განათლების საკითხების ინტეგრირება;
- ❖ ტყის რესურსის ონლაინ და ადგილობრივი კონტროლის გაზრდის მიზნით, დაინერგება ფოტონაფანგების, უპილოტო საფრენი აპარატების, სამეთვალყურეო და სხვა მოწყობილობების გამოყენებით ეფექტური კონტროლის სისტემა;
- ❖ ქვეყნის მასშტაბით ეტაპობრივად დაინერგება ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემა და ხელი შეეწყობა ნარჩენების ხელახალ გადამუშავებას;
- ❖ გაუმჯობესდება ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სისტემა და მოეწყობა რადიაციული ნარჩენების მართვის ახალი, ევროპული სტანდარტების შესაბამისი ინფრასტრუქტურა.

ახალი პოლიტიკის მიმართულებები

„მეწარმეობის განვითარება“

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

- ✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა
- ✓ მეწარმეობის ხელშეწყობის ახალი პოლიტიკის მიმართულება

მოსახლეობის სოციალური დაცვა

- ✓ საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია
- ✓ ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

- ✓ სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება
- ✓ ორგანოთა ტრანსპლანტაცია
- ✓ სპინალურ-კუნთოვანი ატროფია
- ✓ გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგი

შრომისა და დასაქმების სისტემების რეფორმების პროგრამა

- ✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება
- ✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება
- ✓ საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა

სკოლამდელი და ზოგადი განათლება

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები (ადამიანური კაპიტალის განვითარების რეფორმა):

- ✓ მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა
- ✓ „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა

„მეწარმეობის განვითარება“

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიის შედეგად ეკონომიკის ვარდნის შემცირების მიზნით, დეველოპერული/სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა, კერძოდ იპოთეკური სესხების სუბსიდირების გაგრძელება, რაც უზრუნველყოფს კრიზისის პერიოდში ამ პროგრამის ფარგლებში გაცემული სესხების მომსახურებას (იპოთეკური სესხების პროცენტის სუბსიდირების ფარგლებში სახელმწიფოს მიერ 2020 წლის ივნის-დეკემბერში აღებულ 200 000 ლარამდე იპოთეკურ სესხებზე პროცენტის სუბსიდირება განხორციელდება 5 წლის განმავლობაში რეფინანსირების განაკვეთს მინუს 4%-ის ოდენობით).

✓ მეწარმეობის ხელშეწყობის ახალი პოლიტიკის მიმართულება

მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში 2021 წლის 1 სექტემბრიდან ამოქმედდა ახალი, ბიზნესის მხარდაჭერის უნივერსალური პროგრამა, გაფართოვდა ინდუსტრიული ნაწილის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის კომპონენტი. განახლებული უნივერსალური მიდგომით მარტივდება ახალი კომპანიებისთვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა და პროგრამის ბენეფიციარ საწარმოებს სახელმწიფოს მხრიდან კრედიტის თანადაფინანსებასთან ერთად, საქმიანობის სახეების მიხედვით, შესაძლებლობა აქვთ ჩაერთონ საკრედიტო-საგარანტიო სქემაში (სახელმწიფოსგან მიიღონ სესხის უზრუნველყოფაში თანამონაწილეობა), ისარგებლონ სესხის პროცენტის სუბსიდირებით, რომელიც დაფუძნებულია რეფინანსირების განაკვეთზე და პრიორიტეტული მიმართულებების საქმიანობის განმახორციელებელი ბენეფიციარები დამატებით მიიღებენ საგრანტო თანადაფინანსებას მიზნობრივად ათვისებული სესხის 15% ოდენობით. გარდა ამისა, პროგრამა მოიცავს მცირე გრანტების კომპონენტს;

მეწარმეობის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ბიზნესის მხარდაჭერის უნივერსალური განახლებული პროგრამა ფინანსდება, როგორც საბიუჯეტო სახსრებიდან, ისე მსოფლიო ბანკის მიერ გამოყოფილი სახსრებიდან.

მოსახლეობის სოციალური დაცვა

✓ საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია

საპენსიო ასაკის მოსახლეობის სოციალური გარანტიების ადეკვატური დაფინანსების და ამავდროულად ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე „სახელმწიფო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი პირობებით განსაზღვრული სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციის შესაბამისად სახელმწიფო პენსიის ოდენობის დაანგარიშება, კერძოდ, ასაკით პენსიის ზრდა ყოველწლიურად 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლით, მაგრამ არანაკლებ 20 ლარის ოდენობით, ხოლო 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლისა და ბოლო 6 კვარტალში მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის მაჩვენებლის საშუალო არითმეტიკულის 80%-ის ჯამით, მაგრამ არანაკლებ 25 ლარის ოდენობით.

2026 წლის ბოლოს სახელმწიფო პენსია განისაზღვრება:

- 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 355 ლარის ოდენობით (მაღალმთიან რეგიონებში - 425 ლარი);
 - 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 450 ლარის ოდენობით (მაღალმთიან რეგიონებში - 540 ლარი);
- ✓ *სოციალური დაცვის ახალი მიმართულება ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება*

ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახებისთვის (რომელთა სარეიტინგო ქულა ტოლია ან ნაკლებია 120 000-ზე და რომლებშიც 16 წლამდე ასაკის ბავშვები ცხოვრობენ), ხორციელდება ყოველთვიური დახმარების გაცემა გაზრდილი (50 ლარიდან 100 ლარამდე, ხოლო 2022 წლის 1 ივნისიდან 150 ლარამდე) ოდენობით.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

- ✓ *მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება*

2021 წლიდან დაიწყო და შემდგომი საშუალოვადიანი პერიოდისთვისაც გაგრძელდება სასწრაფოს ბრიგადების თანამშრომლების (4 500 თანამშრომელი) და სოფლის ექიმების/ექთნების (3 000 სოფლის ექიმი/ექთანი) სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება (25 ლარის ოდენობით).

- ✓ *მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - ორგანოთა ტრანსპლანტაცია*

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება ონკოპემატოლოგიური დიაგნოზის მქონე პირებისათვის ძვლის ტვინის ტრანსპლანტაციისა და ასევე, ღვიძლის დაავადებების მქონე პირებისათვის ღვიძლის ტრანსპლანტაციის დაფინანსება (გარდა ქ. თბილისისა და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში რეგისტრირებული პირებისა).

- ✓ *მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - სპინალურ-კუნთოვანი ატროფია*

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტების სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფის კომპონენტის ფარგლებში სპინალურ-კუნთოვანი ატროფიის მქონე პაციენტთა შესაბამისი მედიკამენტით უზრუნველყოფა.

- ✓ *მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების ახალი მიმართულება - გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგი*

2022 წლიდან დაიწყო და გაგრძელდება გლუკოზის უწყვეტი მონიტორინგის (ავტომატური) სისტემით 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა უზრუნველყოფა, ჰიპერ და ჰიპო გლიკემიის თავიდან აცილების და დიაბეტის ეფექტურად მართვის მიზნით.

შრომისა და დასაქმების სისტემების რეფორმების პროგრამა

✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

შრომის კანონმდებლობაში („შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით და საქართველოს შრომის კოდექსით) განხორციელებული ცვლილებების გათვალისწინებით შრომის ინსპექტირების ფუნქციების სრულყოფილად განსახორციელებლად ჩამოყალიბდა სსიპ - შრომის ინსპექციის სამსახური. სამსახური უზრუნველყოფს შრომის უფლებების ფართო სპექტრის ეფექტიანობას და არსებული აღსრულების მექანიზმის გაუმჯობესებას; გაძლიერდება შრომის ინსპექციის ინსტიტუციურ/სტრუქტურული სისტემა; დასაქმებულთა შრომის უფლებების დაცვის ხარისხის მნიშვნელოვნად გაძლიერება ახალი, დამოუკიდებელი და სრულყოფილი შრომის ინსპექტირების მექანიზმის შექმნით; დისკრიმინაციის, სექსუალური შევიწროების, იძულებითი შრომითი ექსპლუატაციის პრევენციისა და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი ინსპექტირებების განხორციელება. საშუალოვადიან პერიოდში იგეგმება შრომის უსაფრთხოების მიმართულებით ობიექტების შემოწმება.

✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

ქვეყანაში შრომისა და დასაქმების ხელშეწყობის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ეფექტური განხორციელების, შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა მექანიზმების მართვის უზრუნველსაყოფად შექმნილია სსიპ - დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტო. დასაქმებული ადამიანების რაოდენობის და ბიზნესის ხარისხის გაზრდის უზრუნველყოფის მიზნით დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტოს მიერ დასაქმების ხელშეწყობის აქტიური პოლიტიკის წარმართვა ერთი მხრივ, სამუშაოს მაძიებლისა და ბიზნესის ერთმანეთთან დაკავშირების, მეორე მხრივ, სამუშაოს მაძიებლების კვალიფიკაციასა და ქვეყანაში ბიზნესის მოთხოვნების ერთმანეთთან შესაბამისობაში მოიყვანის მიმართულებით; დასაქმების ხელშეწყობის ღონისძიებების გატარება სამუშაო ბაზრის ეფექტური სტიმულირების მიზნით, რაც დადებითად აისახება მოქალაქეების კეთილდღეობასა და ეკონომიკური ზრდის ტემპზე.

✓ საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა

შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკის განხორციელების გზით სოციალურად დაუცველი შრომისუნარიანი პირების საზოგადოებრივ სამუშაოებზე დასაქმების ხელშეწყობა.

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები (ადამიანური კაპიტალის განვითარების რეფორმა) :

✓ მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა

განათლების რეფორმის ფარგლებში გრძელდება მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის მორიგი ეტაპის განხორციელება. განათლების მიმდინარე რეფორმა გულისხმობს პრაქტიკოს მასწავლებლების პროფესიული განვითარების ხელშეწყობას, მათ მოტივირებას კარიერულ სქემაში სტატუსის ამაღლების მიმართულებით და სისტემაში პრაქტიკოსი მასწავლებლების ეტაპობრივ ჩანაცვლებას უფროსი, წამყვანი და მენტორის სტატუსის მქონე მასწავლებლებით.

2023 წელსაც, რეფორმის ახალ ეტაპზე გასული წლების მსგავსად განხორციელდა უფროსი, წამყვანი და მენტორის სტატუსის მქონე მასწავლებლების (43.8 ათასზე მეტი მასწავლებელი) დანამატების გაზრდა 100 ლარით. მასწავლებელთა დანამატების გაზრდა გაგრძელდება შემდგომი საშუალოვადიანი პერიოდისთვისაც.

✓ „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მასშტაბით ყველა საჯარო სკოლაში „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვის გაგრძელება, რაც გულისხმობს მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმების დანერგვის ხელშეწყობას, ასევე მთელი ქვეყნის მასშტაბით სკოლებისა და მასწავლებლების მხარდაჭერი ჯგუფების ფუნქციონირების უზრუნველყოფას, რომლის შემადგენლობაში შედიან: ყველა საგნის ექსპერტი, დაწყებითი განათლების ექსპერტი, ტექნოლოგიების ექსპერტი, ინკლუზიური განათლების ექსპერტი, ლიდერობის ექსპერტი და ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის კოორდინატორები. რეფორმის ფარგლებში ინტენსიური, ქოუჩინგის პრინციპებზე დაფუძნებული შემდეგი აქტივობების განხორციელება:

- სწავლა-სწავლების კონსტრუქტივისტულ პრინციპებზე ორიენტირებული სასკოლო სასწავლო გეგმების (კურიკულუმების) შექმნა და განვითარება;
- მხარდაჭერასა და დახმარებაზე ორიენტირებული შიდა და გარე შეფასების სისტემის ჩამოყალიბება;
- კომუნიკაციისა და სწავლა-სწავლების პროცესის გამრავალფეროვნებისთვის სკოლებში ტექნოლოგიების გამოყენების დანერგვა, მათ შორის ციფრული პროგრამების შექმნა „ვსწავლობთ თამაშით“, „გააციფრულე სასწავლო პროცესი“, ქართული LLMS;
- სკოლებში თვითშეფასების სისტემის ჩამოყალიბება (ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნების გაცნობა, ყოველწლიურად მოსწავლის პროგრესის შეფასებისა და სასკოლო კულტურის კვლევის განახლებული შედეგების მიღება, რის საფუძველზე სკოლები სწავლობენ საკუთარ საჭიროებებს ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნების მისაღწევად);
- სკოლების აღჭურვა შესაბამისი ციფრული ტექნოლოგიებითა და საბუნებისმეტყველო ლაბორატორიებით.

დაგეგმილი ღონისძიებები

ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის პროგრამების დასაფინანსებლად სამინისტროს დაფინანსება 2022 წლის პირველ დამტკიცებულ ბიუჯეტთან შედარებით გაზრდილია 831,0 მლნ ლარზე მეტით (2022 წლის ბიუჯეტში შეტანილ ცვლილებასთან შედარებით სამინისტროს დაფინანსება იზრდება 620,9 მლნ ლარით), რომლის ფარგლებში გათვალისწინებულია:

- 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერთა პენსია იზრდება 65 ლარით და განისაზღვრება 365 ლარის ოდენობით. ამავე კატეგორიის პენსიონერთა პენსია მაღალმთიან დასახლებებში თითქმის 440 ლარს გაუტოლდება;
- 70 წლამდე პირთა პენსია იზრდება 35 ლარით და განისაზღვრება 295 ლარის ოდენობით, ხოლო მაღალმთიან დასახლებებში თითქმის 355 ლარს გაუტოლდება;
- გარდა პენსიისა, გათვალისწინებულია მკვეთრად გამოსატული შშმ პირების სოციალური გასაცემლის ზრდა 65 ლარით, ხოლო დანარჩენი კატეგორიის შშმ პირთა გასაცემლის ზრდა 35 ლარით;
- გათვალისწინებულია მიმდინარე წლის ივნისიდან 150 ლარამდე გაზრდილი ბავშვთა სოციალური დახმარების სრული წლის დაფინანსება და დამატებით 50 ლარით ზრდა 2023 წლის ივლისიდან;
- გათვალისწინებულია ქრონიკული მედიკამენტების პროგრამის მნიშვნელოვანი გაფართოება;
- დევნილთა სახლების უზრუნველყოფის კუთხით იწყება 7 000 ბინაზე გათვლილი საცხოვრებელი კომპლექსების მშენებლობა, რისთვისაც 2023 წელს გათვალისწინებულია 225,0 მლნ ლარზე მეტი. ამ მიმართულებით მიმდინარე წლის ბიუჯეტიდან გამოიყოფა 50,0 მლნ ლარზე მეტი;

განათლების და მეცნიერების სამინისტროს დაფინანსება გაზრდილია 345,0 მლნ ლარზე მეტით, ხოლო ჯამურად განათლების დაფინანსება გაზრდილია 550,0 მლნ ლარით, რომლის ფარგლებში:

- საჯარო სკოლების მასწავლებელთა დანამატი იზრდება 125 ლარით;
- 125 ლარით იზრდება მანდატურების ხელფასებიც;
- გათვალისწინებულია საჯარო სკოლების ადმინისტრაციული პერსონალის ხელფასების 10%-იანი ზრდა;
- გათვალისწინებულია პროფესიული სასწავლებლების პედაგოთა საათობრივი ანაზღაურების ზრდა (15-დან 18 ლარამდე);
- იწყება 500-ზე მეტი საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია და მშენებლობა, რისთვისაც 2023 წელს გათვალისწინებულია 300,0 მლნ ლარამდე;
- ადამიანური კაპიტალის განვითარების რეფორმის ფარგლებში იწყება საჯარო სკოლებში კომპიუტერული ლაბორატორიების მოწყობა;
- იწყება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროგრამა, რომლისთვისაც გამოყოფილია 100,0 მლნ ლარი;

- მუნიციპალიტეტების გაზრდილი შემოსავლების ფარგლებში შესაძლებელი იქნება საბავშვო ბაღების თანამშრომელთა ხელფასების 100 ლარიანი ზრდა.

ბოლო 5 წლიან პერიოდში, 2022 წელს პირველად განხორციელდა საჯარო სექტორში ხელფასების მატება, თუმცა აღსანიშნავია, რომ მიმდინარე წელს კერძო სექტორში გაცილებით მეტად გაიზარდა საშუალო ხელფასი, ვიდრე საჯარო სექტორში.

ბიუჯეტის პროექტის პირველად ვერსიასთან ერთად მომზადდა თანმდევი კანონპროექტი, რომელშიც აისახა ის ძირითადი პრინციპები, რომლის მიხედვითაც მომდევნო წლებში განხორციელდება საჯარო სექტორში ხელფასების მატება.

2023 წელს საჯარო სექტორში დასაქმებულთა ხელფასების ზრდა განხორციელდება 10%-ით, გარდა პოლიციელებისა და ჯარისკაცებისა, რომელთა ხელფასები გაიზრდება 20%-ით.

ნაერთი ბიუჯეტიდან ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე მიიმართება 6 მილიარდ ლარზე მეტი, მათ შორის:

- საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაზე მიიმართება 1,7 მლრდ ლარზე მეტი, მათ შორის ჩქაროსნული მაგისტრალეების მშენებლობას მოხმარდება 1,2 მლრდ ლარზე მეტი;
- მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებისთვის გათვალისწინებულია 2,1 მლრდ ლარზე მეტი;
- წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის გაუმჯობესებაზე მიიმართება 520,0 მლნ ლარამდე;
- საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურაზე მიიმართება 550,0 მლნ ლარამდე;
- ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე მიიმართება 200,0 მლნ ლარზე მეტი;

სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის გამოყოფილია 590,0 მლნ ლარზე მეტი;

მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით 2023 წელს გათვალისწინებულია 260,0 მლნ ლარზე მეტი.

თავდაცვის, შინაგან საქმეთა სამინისტროს და უსაფრთხოების სამსახურის დაფინანსება 2022 წლის პირველად ბიუჯეტთან შედარებით იზრდება 525,0 მლნ ლარზე მეტით. მათ შორის პოლიციელებისა და ჯარისკაცების ხელფასების 20%-ით გაზრდის მიზნით, გათვალისწინებულია 290,0 მლნ ლარზე მეტი. ზოგადად, მთლიან საჯარო სექტორში გათვალისწინებულია ხელფასების 10%-იანი ზრდა, თუმცა არსებული გამოწვევების ფონზე, პოლიციელებისა და ჯარისკაცების ხელფასი ორჯერ უფრო მეტით გაიზრდება, ვიდრე სხვა საჯარო მოხელეების ანაზღაურება. ამასთან, 2022 წლის განახლებულ ბიუჯეტთან შედარებით ამ მიმართულებით დაფინანსება იზრდება 350,4 მლნ ლარით.

პოლიციელებისა და ჯარისკაცების სოციალური პრობემების გაუმჯობესებისათვის, ასევე გათვალისწინებულია საცხოვრებელი ბინების მშენებლობა;

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანი რესურსია გათვალისწინებული თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარების, პოლიციისა და უსაფრთხოების სამსახურების ეფექტური ფუნქციონირებისათვის;

ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები

2023 წლისთვის ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები კვლავ შედარებით კონსერვატიულად არის დაგეგმილი და ამავედროულად გრძელდება ფისკალური კონსოლიდაცია, კერძოდ:

- რეალური ეკონომიკური ზრდა დაგეგმილია 5%-ის ფარგლებში. აღნიშნული მაჩვენებელი შენარჩუნებულია საშუალოვადიან პერიოდის განმავლობაში;
- მშპ-ის დეფლატორის პროგნოზი ასევე 5%-ს შეადგენს, ხოლო შემდგომ წლებში პროგნოზირებულია 3%-ის ფარგლებში;
- ნომინალური მშპ-ის პროგნოზი განსაზღვრულია 79,7 მლრდ ლარის ოდენობით, ხოლო ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშებული მთლიანი შიდა პროდუქტი თითქმის 7 900 აშშ დოლარს უტოლდება (წინა პროგნოზთან შედარებით ძირითადად გაზრდილია გაცვლითი კურსის გამყარების ეფექტით). 2026 წლისთვის პროგნოზირებულია ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტის 101,0 მლრდ ლარზე მეტით ზრდა, რაც ერთ სულ მოსახლეზე გადაანგარიშებით 10 000 აშშ დოლარს მიაღწევს;
- ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლები განისაზღვრება 18,9 მლრდ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ს 23,7%-ია;
- ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი შეადგენს მშპ-ს 2,8%-ს, ხოლო მთავრობის ვალის მაჩვენებელი მშპ-ს 39%-ზე დაბალ ნიშნულზეა.

პანდემიის საპასუხო ღონისძიებების დაფინანსების შედეგად, 2020-2021 წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა მიმდინარე ხარჯების მოცულობა და მშპ-სთან მიმართებაში 2020 წელს 26,3%, ხოლო 2021 წელს 24,6% შეადგინა. 2022 წელს მიმდინარე ხარჯების მოსალოდნელი მოცულობა ჯამში დაგეგმილია 15,7 მლრდ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ს 21,8%-ს შეადგენს. 2023 წელს მიმდინარე ხარჯების მოსალოდნელი მოცულობა ჯამში დაგეგმილია 17,4 მლრდ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ის 21,9%-ს შეადგენს, ხოლო 2024-2026 წლებში ეტაპობრივად მცირდება და 21,1%-ზე ჩამოდის.

პანდემიის მიუხედავად, 2020-2021 წლებში მნიშვნელოვნად არ შემცირებულა კაპიტალური პროექტების დაფინანსების მოცულობა და მშპ-სთან მიმართებაში 2020 წელს 9,0%, ხოლო 2021 წელს 8% შეადგინა. 2022 წელს კაპიტალური ხარჯების დაგეგმილი მოსალოდნელი ოდენობა შეადგენს 6,1 მლრდ ლარს, რაც მშპ-ს 8,4%-ს შეადგენს. 2023 წელს კაპიტალური ხარჯების დაგეგმილი მოსალოდნელი ოდენობა განისაზღვრება ასევე 6,1 მლრდ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ს 8,1%-ს შეადგენს. მომდევნო წლებში, ფისკალური კონსოლიდაციის პარალელურად კაპიტალური პროექტების დაფინანსება მშპ-სთან მიმართებაში მცირდება და 7,0%-ის ფარგლებშია შენარჩუნებული.

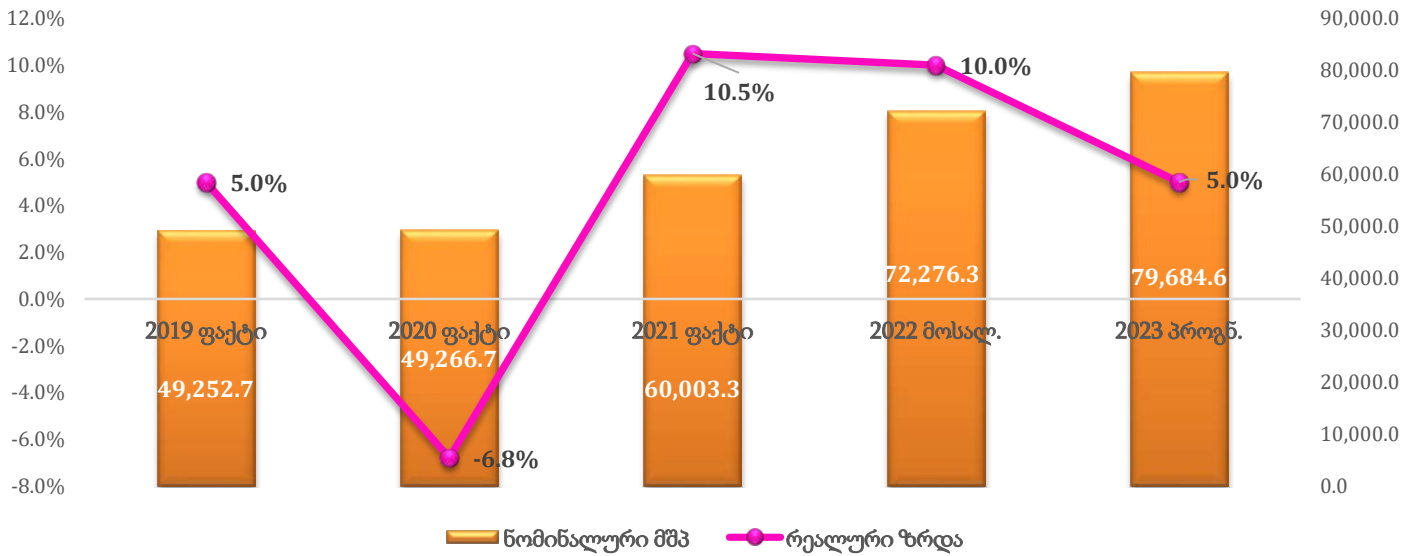
„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-2 მუხლის მე-7 პუნქტის გათვალისწინებით, იმავე მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილი ზღვრული პარამეტრების საპროგნოზო მაჩვენებლები განისაზღვრება შემდეგნაირად:

- 2023 წელს სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის უარყოფითი მთლიანი საღლო, განისაზღვრება 2 261,0 მლნ ლარით, რაც პროგნოზირებული მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 2,8%-ს შეადგენს (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 3%);
- 2023 წლის ბოლოსთვის საქართველოს მთავრობის ვალის ზღვრული მოცულობა – მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 38,3%-ით, ხოლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების მიმდინარე ღირებულების

საორიენტაციო შეფასება (2022 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით) – მთლიანი შიდა პროდუქტის (მშპ-ის) 0.5%-ით – ჯამი: მშპ-ის 38,8% (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 60%).

რაც შეეხება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროგრამით გაანგარიშებული ნაერთი ბიუჯეტის მოდიფიცირებულ დეფიციტს, მისი მოცულობაც 2 261,0 მლნ ლარია და მშპ-ს 2,8%-ს შეადგენს.

დასახელება	2019 ფაქტი	2020 ფაქტი	2021 ფაქტი	2022 მოსაღ.	2023 პროგნ.	2024 პროგნ.	2025 პროგნ.	2026 პროგნ
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	5.0%	-6.8%	10.5%	10.0%	5.0%	5.2%	5.2%	5.0%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	49,252.7	49,266.7	60,003.3	72,276.3	79,684.6	86,343.2	93,557.8	101,182.2
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	4,696.2	4,255.7	5,015.3	6,663.8	7,916.1	8,577.6	9,294.3	10,051.8
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	4.9%	5.2%	9.6%	11.9%	5.3%	3.0%	3.0%	3.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, პერიოდის ბოლოს (ინფლაცია წლის ბოლოსთვის)	7.0%	2.4%	13.9%	9.6%	3.4%	3.0%	3.0%	3.0%
მიმდინარე ანგარიში (%-ულად მშპ-თან)	-5.8%	-12.5%	-10.4%	-5.7%	-6.4%	-5.6%	-4.9%	-4.1%
მშპ-ს დეფლატორი	5.2%	7.3%	10.3%	9.5%	5.0%	3.0%	3.0%	3.0%
მთავრობის ვალი %-ულად მშპ-სთან	40.4%	60.1%	49.7%	39.6%	38.3%	37.8%	37.2%	36.4%

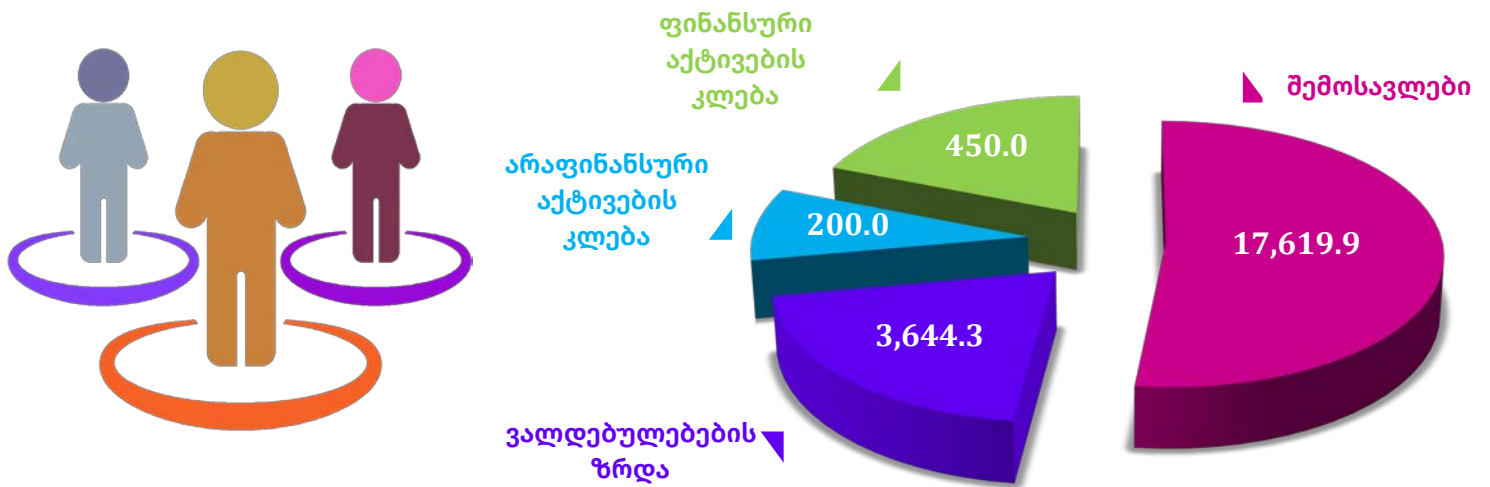

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებელი 21,914.2 მლნ ლარით განისაზღვრა, რაც 2022 წლის მაჩვენებელზე 2,061.9 მლნ ლარით მეტია, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 27.5%-ს შეადგენს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა

მლნ ლარი

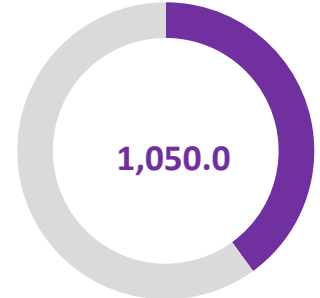
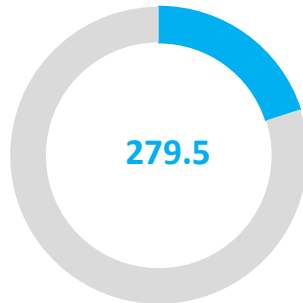
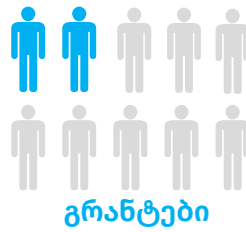
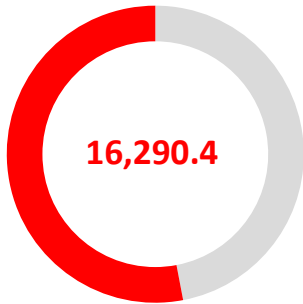
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის შემოსულობების 80.4%-ს წარმოადგენს შემოსავლები, რომელიც შეადგენს 17,619.9 მლნ ლარს, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 22.1%-ია.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა

მლნ. ლარი

დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი	გადაზრდა (2023-2022)
შემოსავლები	12,750.2	15,760.7	17,619.9	1,859.2
გადასახადები	11,439.5	14,473.0	16,290.4	1,817.4
გრანტები	487.1	342.7	279.5	-63.2
სხვა შემოსავლები	823.6	945.0	1,050.0	105.0

გადასახადები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის მიხედვით გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 16,290.4 მლნ ლარს, მათ შორის:

- საშემოსავლო გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 5,140.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 6.5 პროცენტს შეადგენს;
- მოგების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 2,000.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 2.5 პროცენტია;
- დამატებული ღირებულების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 6,670.4 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 8.4 პროცენტს შეადგენს;
- აქციზის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 2,100.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ის 2.6 პროცენტს შეადგენს;
- იმპორტის გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 130.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.2 პროცენტს შეადგენს;

- სხვა გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 250.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.3 პროცენტს შეადგენს.

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2022 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 1,817.4 მლნ ლარით აღემატება. გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 92.5%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 20.4%-ს შეადგენს.

გრანტები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი 279.5 მლნ ლარს შეადგენს, მათ შორის:

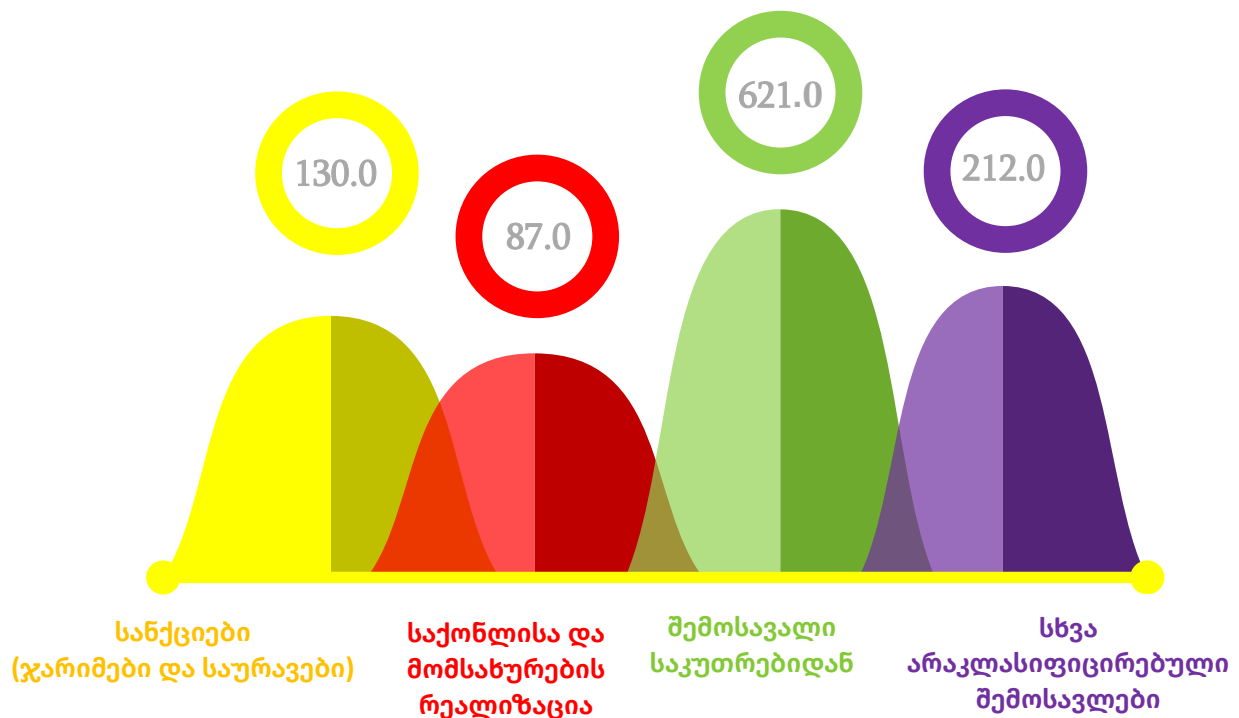
- საბიუჯეტო გრანტები 135.0 მლნ ლარი;
- საინვესტიციო გრანტები 44.5 მლნ ლარი;
- ხოლო ბიუჯეტის კანონის 35-ე მუხლის შესაბამისად სსიპ-ების მიერ მიღებული შემოსავლებიდან ბიუჯეტში გადმოსარიცხი გრანტები 100.0 მლნ ლარის ოდენობით;

გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს ბიუჯეტის შემოსავლების 1.6%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.4%-ს.

სხვა შემოსავლები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის სხვა შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2022 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 105.0 მლნ ლარით აღემატება და შეადგენს 1,050.0 მლნ ლარს, რაც სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 6.0%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 1.3%-ს შეადგენს.

მლნ. ლარი

არაფინანსური აქტივების კლება

2023 წელს არაფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები სახსრების საპროგნოზო მოცულობა შეადგენს 200.0 მლნ ლარს, რაც 2022 წლის შესაბამის მაჩვენებელს 100.0 მლნ ლარით ჩამორჩება.

ფინანსური აქტივების კლება

ფინანსური აქტივების კლების მაჩვენებელი განისაზღვრა 450.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 300.0 მლნ ლარით აღემატება 2022 წლის შესაბამის მაჩვენებელს.

ვალდებულების ზრდა

2023 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში ვალდებულებების ზრდის სახით მისაღები სახსრების გეგმა განსაზღვრულია 3,644.3 მლნ ლარის ოდენობით, მათ შორის:

ა) სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვებით ვალდებულებების ზრდა – 1,400.0 მლნ ლარის ოდენობით;

ბ) განვითარების პოლიტიკის ღონისძიება-2022 პროგრამის (DPO-2022) ფარგლებში მსოფლიო ბანკიდან (WB) მისაღები სახსრები - 110.0 მლნ ლარის ოდენობით;

გ) ენერგეტიკის სექტორის რეფორმის პროგრამის (AFD)-6-ის ფარგლებში საფრანგეთის განვითარების სააგენტოდან (AFD) მისაღები სახსრები – 110.0 მლნ ლარის ოდენობით;

დ) რკინიგზის სექტორის რეფორმის პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 70.0 მლნ ლარის ოდენობით;

ე) საქართველოს ადამიანური კაპიტალის პროგრამის ფარგლებში მსოფლიო ბანკიდან (WB) მისაღები სახსრები - 28.0 მლნ ლარის ოდენობით;

ვ) ირიგაციის სექტორის კლიმატზე მორგებული განვითარების პროგრამის ფარგლებში მისაღები სახსრები:

- საფრანგეთის განვითარების სააგენტოდან (AFD) - 41.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) - 41.0 მლნ ლარის ოდენობით;

ზ) საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების მთავრობების მიერ საქართველოს მთავრობისთვის გამოსაყოფი გრძელვადიანი საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები – 1,844.3 მლნ ლარის ოდენობით.

სახელმწიფო ვალდებულების დაფარვისთვის 2023 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1,218.5 მლნ ლარი.

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

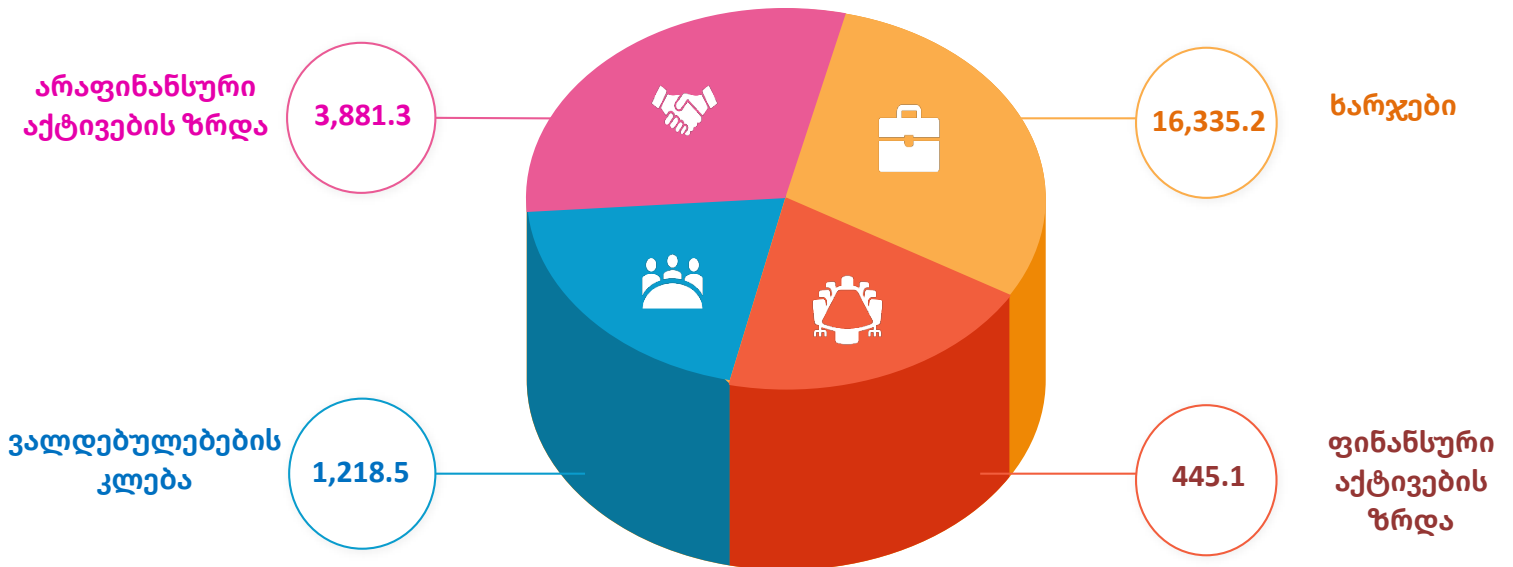
2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის მიხედვით გადასახდელების მთლიანი მოცულობა დაგეგმილია 21,880.1 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 2,201.5 მლნ ლარით აჭარბებს 2022 წლის დამტკიცებულ ბიუჯეტთან შედარებით, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 27.5%-ს შეადგენს.

მლნ ლარი

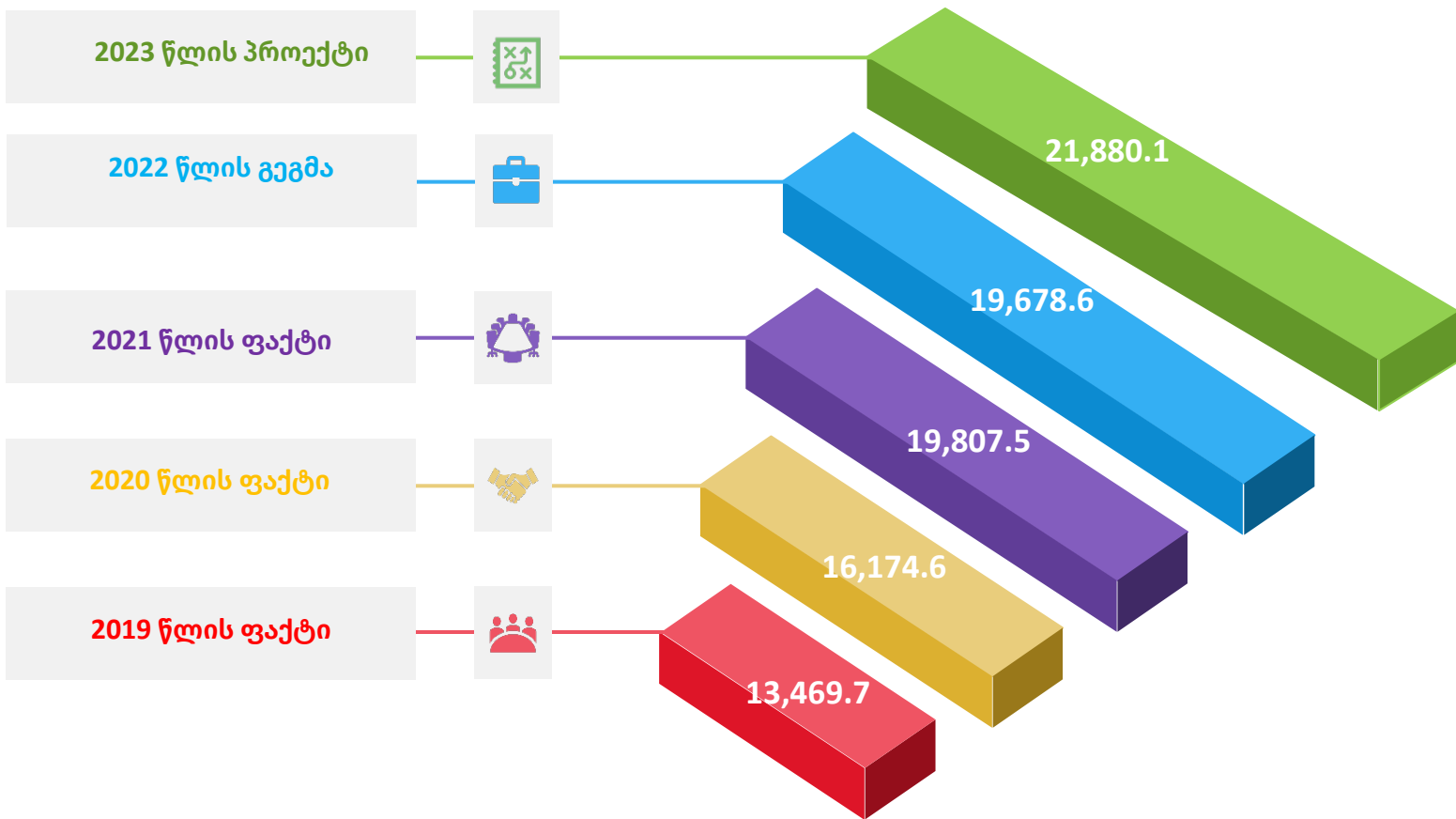
დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
გადასახდელები	19,807.5	19,678.6	21,880.1
ხარჯები	14,197.9	15,122.9	16,335.2
არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,544.2	3,212.1	3,881.3
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	323.2	256.6	445.1
ვალდებულებების კლება	2,742.2	1,087.0	1,218.5

გადასახდელების სტრუქტურა

მლნ ლარი

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები
(მლნ ლარი)

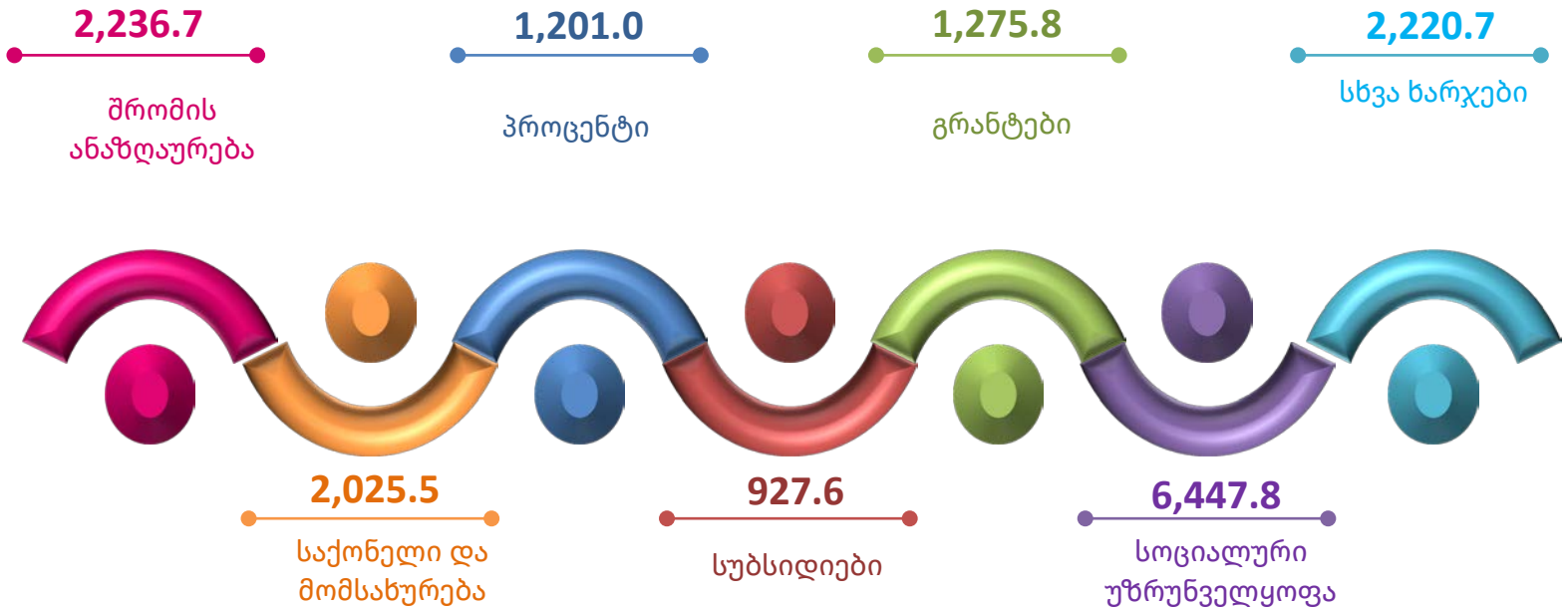

ხარჯები

2023 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტი კანონის პროექტში ხარჯების ჯამური მოცულობა შეადგენს 16,335.2 მლნ ლარს. არაფინანსური და ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლების გარდა, კაპიტალური ხარჯებისთვის 590.0 მლნ ლარი გათვალისწინებულია სხვა ხარჯების მუხლში, ხოლო 950.5 მლნ ლარი გრანტების მუხლში.

ხარჯების სტრუქტურა
(მლნ ლარი)

არაფინანსური აქტივების ზრდა

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში არაფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 3,881.3 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 669.2 მლნ ლარით აღემატება 2022 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. არაფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 4.9%-ია.

ფინანსური აქტივების ზრდა

2023 წელს ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 445.1 მლნ ლარით, რაც 188.5 მლნ ლარით აღემატება 2022 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 0.6%-ია.

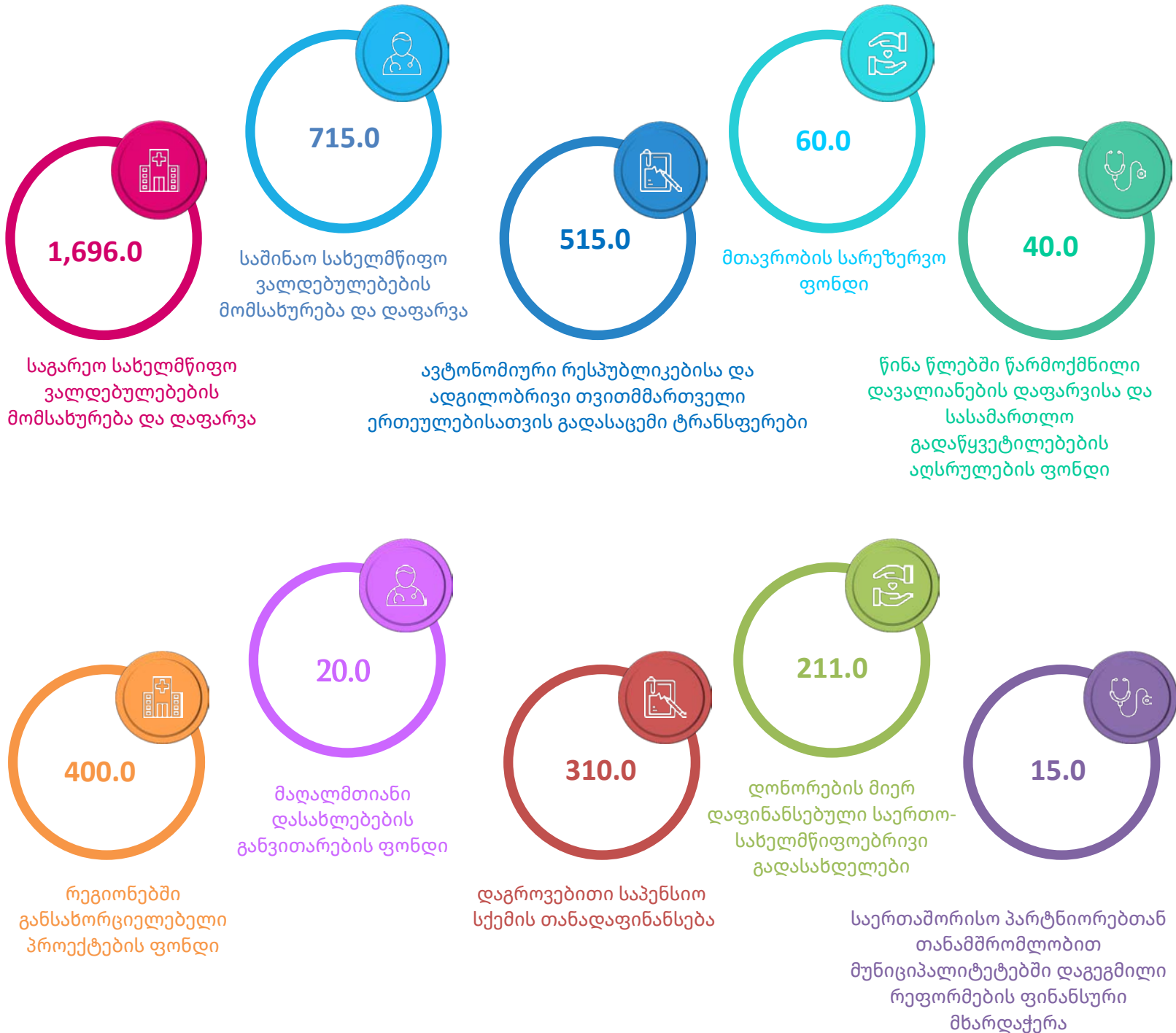
ვალდებულებების კლება

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში ვალდებულებების კლება შეადგენს 1,218.5 მლნ ლარს, საიდანაც 1,175.6 მლნ ლარი მიმართული იქნება საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების დაფარვაზე, ხოლო 42.9 მლნ ლარი - სამინაო სახელმწიფო ვალდებულებების და დავალიანების დაფარვაზე. ვალდებულებების კლება მშპ-ს 1.5%-ია.

საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მთლიანი მოცულობა შეადგენს 3,985.8 მლნ ლარს, მათ შორის:

მლნ ლარი

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება

ათასი ლარი

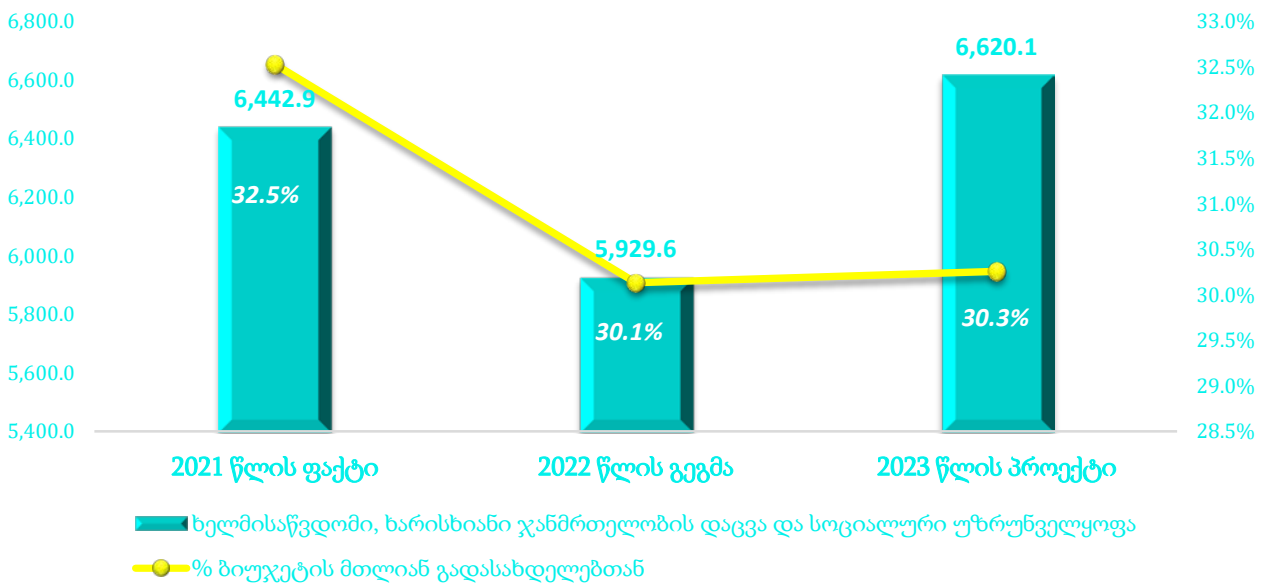
დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი	გადახრა
შემოსულობები	18,377,664.2	19,852,348.0	21,914,220.0	2,061,872.0
შემოსავლები	12,750,272.6	15,760,711.0	17,619,900.0	1,859,189.0
გადასახადები	11,439,488.6	14,473,000.0	16,290,350.0	1,817,350.0
სამშრომლო გადასახადი	3,491,520.1	4,590,670.0	5,140,000.0	549,330.0
მოგების გადასახადი	1,015,296.1	1,829,000.0	2,000,000.0	171,000.0
დამატებითი ღირებულების გადასახადი	4,883,933.1	5,826,330.0	6,670,350.0	844,020.0
აქციზი	1,868,783.7	1,985,000.0	2,100,000.0	115,000.0
იმპორტის გადასახადი	86,361.9	112,000.0	130,000.0	18,000.0
სხვა გადასახადები	93,593.7	130,000.0	250,000.0	120,000.0
გრანტები	487,106.9	342,711.0	279,550.0	-63,161.0
სხვა შემოსავლები	823,677.1	945,000.0	1,050,000.0	105,000.0
არაფინანსური აქტივების კლება	212,585.3	300,000.0	200,000.0	-100,000.0
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	163,276.3	150,000.0	450,000.0	300,000.0
სესხები	160,819.6	150,000.0	450,000.0	300,000.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0.0	0.0	0.0	0.0
სხვა დებიტორული დავალიანებები	2,456.7	0.0	0.0	0.0
ვალდებულებების ზრდა	5,251,530.0	3,641,637.0	3,644,320.0	2,683.0
საშინაო	-306,496.6	1,300,000.0	1,400,000.0	100,000.0
საგარეო	5,558,026.6	2,341,637.0	2,244,320.0	-97,317.0
გადასახდელები	19,807,502.4	19,678,671.0	21,880,117.1	2,201,446.1
ხარჯები	14,197,869.5	15,122,926.8	16,335,194.2	1,212,267.4
შრომის ანაზღაურება	1,654,757.8	1,834,733.9	2,236,660.8	401,926.9
საქონელი და მომსახურება	1,800,113.5	1,680,416.7	2,025,532.1	345,115.4
პროცენტი	790,511.7	755,047.0	1,201,047.0	446,000.0
სუბსიდიები	859,829.0	924,697.0	927,623.0	2,926.0
გრანტები	950,221.4	1,311,012.0	1,275,778.4	-35,233.6
სოციალური უზრუნველყოფა	6,082,587.1	6,075,804.1	6,447,885.2	372,081.1
სხვა ხარჯები	2,059,849.0	2,541,216.1	2,220,667.7	-320,548.4
არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,544,195.3	3,212,136.2	3,881,309.9	669,173.7
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	323,172.0	256,650.0	445,100.0	188,450.0
სესხები	323,172.0	256,650.0	445,100.0	188,450.0
აქციები და სხვა კაპიტალი	0.0	0.0	0.0	0.0
ვალდებულებების კლება	2,742,265.6	1,086,958.0	1,218,513.0	131,555.0
საშინაო	86,453.3	43,233.0	42,913.0	-320.0
საგარეო	2,655,812.3	1,043,725.0	1,175,600.0	131,875.0
ნაშთის ცვლილება	-1,429,838.2	173,677.0	34,102.9	-139,574.1

2023 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული დონისძიებების დაფინანსება

ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მლნ ლარი

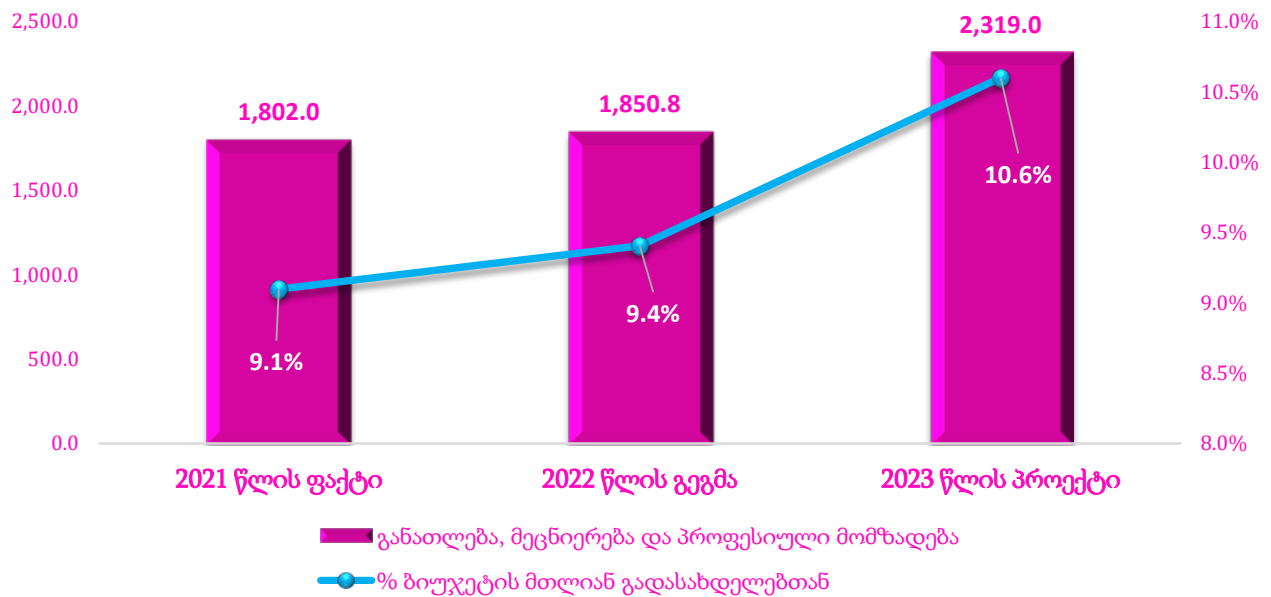
დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
მოსახლეობის სოციალური დაცვა	3,871.9	4,021.2	4,878.9
მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	2,425.6	1,791.2	1,454.1
ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	63.8	72.4	92.6
სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	40.4	21.0	99.8
შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	7.2	9.2	90.3
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	4.2	4.3	4.4
სხვა პროგრამები	29.8	10.3	0.0
სულ	6,442.9	5,929.6	6,620.1

განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

მლნ ლარი

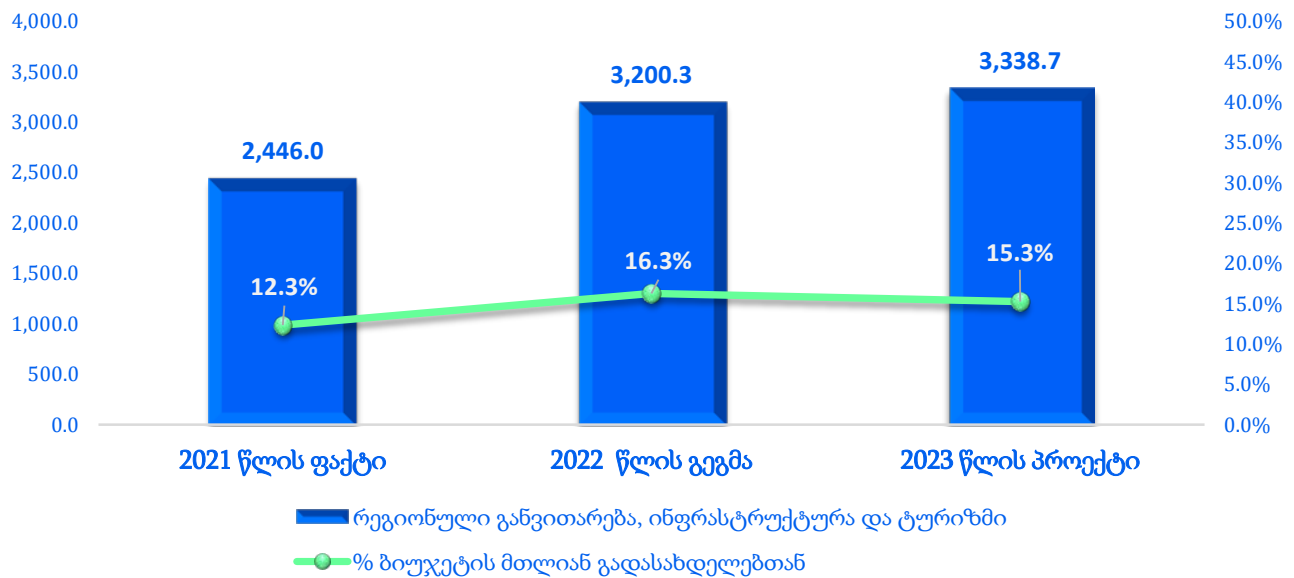
დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	1,069.4	1,157.4	1,341.0
ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია	171.0	110.0	222.3
უმაღლესი განათლება	152.1	142.4	147.5
ინფრასტრუქტურის განვითარება	136.8	120.1	229.0
მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	60.5	66.6	75.8
პროფესიული განათლება	60.1	68.9	87.4
განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	54.2	46.7	53.8
სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4.2	4.4	4.7
ინკლუზიური განათლება	26.5	34.9	45.6
ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (IBRD)	26.5	23.0	17.8
სხვა პროგრამები	40.7	76.4	94.1
სულ	1,802.0	1,850.8	2,319.0

რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა

მლნ ლარი

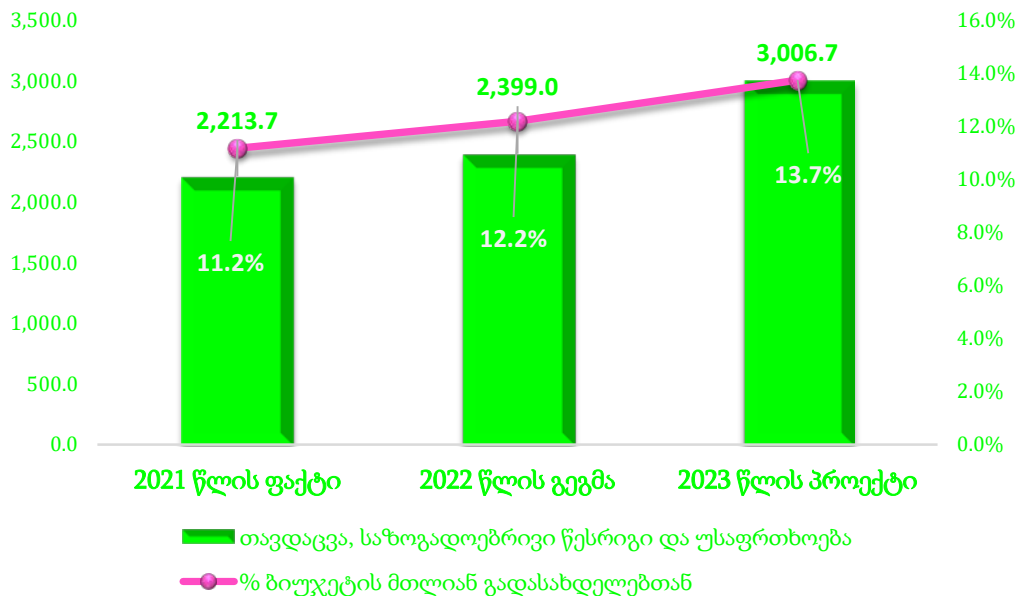
დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1,557.0	1,852.9	1,894.3
რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	339.8	483.5	420.0
წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	329.7	379.9	520.0
სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	51.5	80.2	76.5
მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	29.4	49.5	64.6
ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	12.4	22.9	36.0
საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	6.2	52.7	72.3
მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	23.5	73.5	3.5
სხვა პროგრამები	96.5	205.2	251.5
სულ	2,446.0	3,200.3	3,338.7

თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

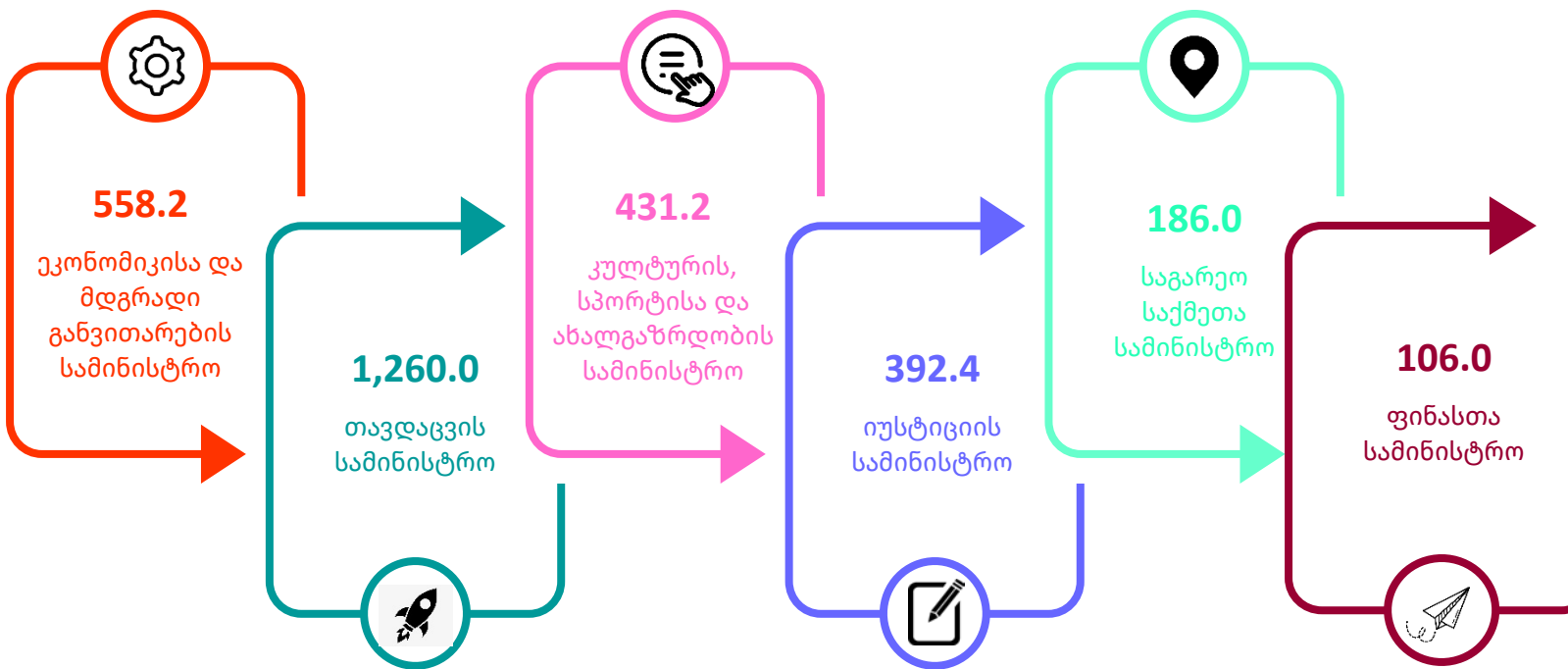
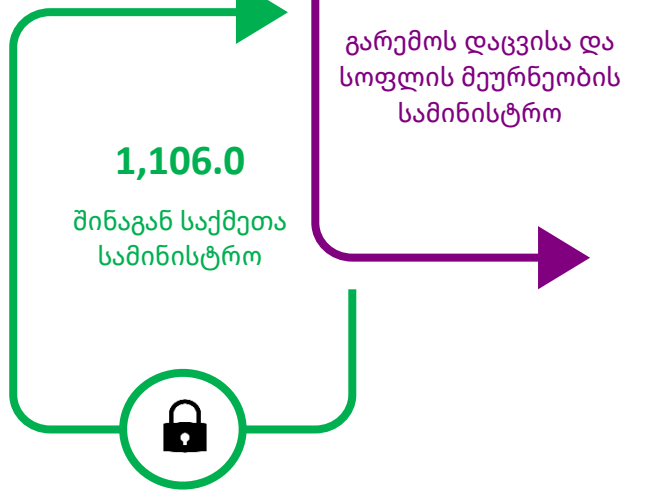
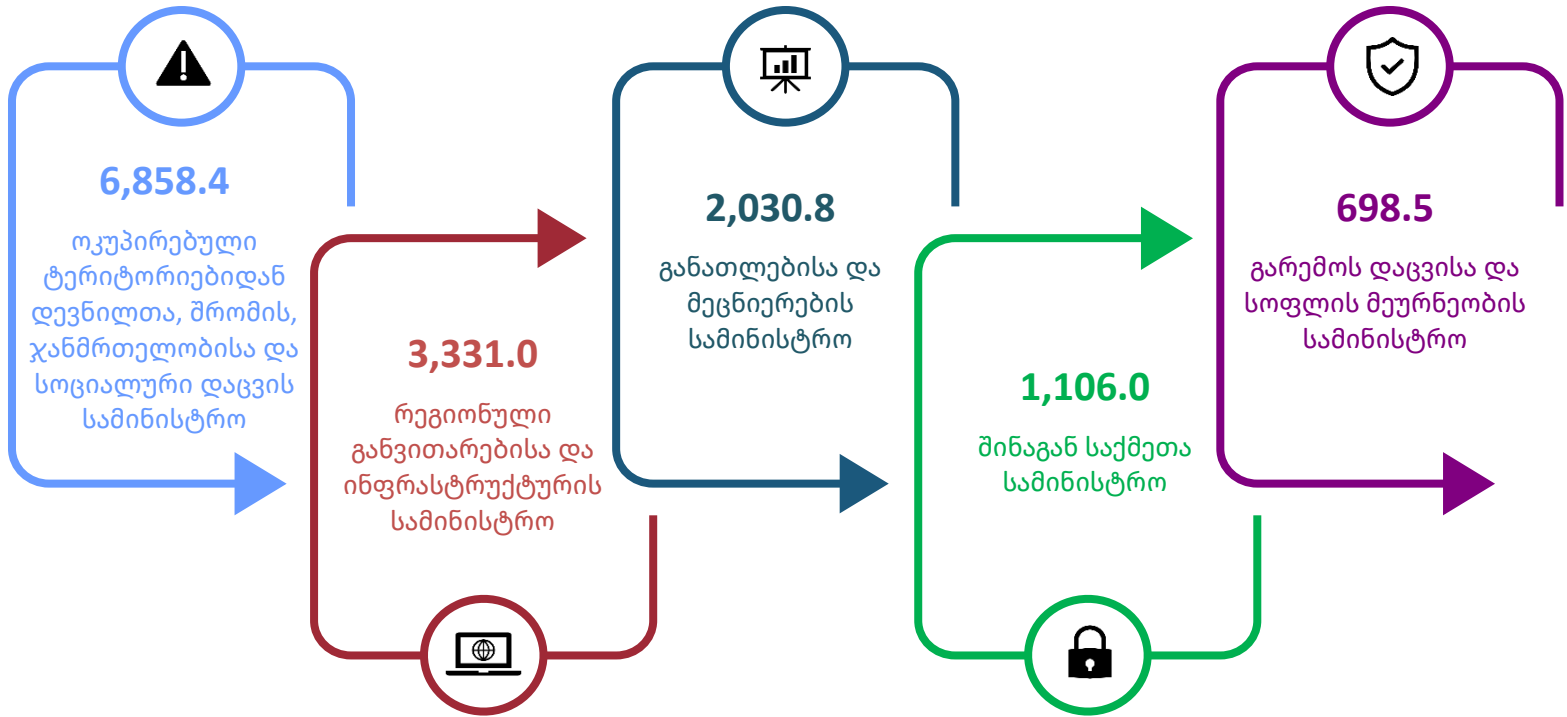
მლნ ლარი

დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გადრმავება	578.9	643.0	852.1
თავდაცვის მართვა	365.9	392.8	506.6
საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	156.8	193.1	247.4
ლოგისტიკური უზრუნველყოფა	185.1	198.4	285.9
სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	113.8	125.3	147.6
სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	97.8	109.3	124.6
ინფრასტრუქტურის განვითარება	83.1	80.0	100.0
სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	88.1	88.7	102.6
თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	118.4	148.0	174.4
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	69.9	60.1	53.7
დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	52.4	57.2	72.1
პროფესიული სამხედრო განათლება	56.2	62.6	76.2
საქართველოს პროკურატურა	41.5	47.9	56.5
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	13.8	15.4	18.0
სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	8.1	9.5	15.0
სხვა პროგრამები	183.9	167.7	174.0
სულ	2,213.7	2,399.0	3,006.7

სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება

მლნ ლარი

**მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების
დაფინანსების მოცულობები - 2021-2023 წლები**

ათასი ლარი

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
00 00	სულ ჯამი	19,807,502.5	19,678,671.0	21,880,117.1
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	55,970.0	68,035.9	77,460.0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	45,376.7	56,264.3	63,730.4
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	9,398.4	10,230.0	12,004.4
01 03	ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	430.6	478.6	595.4
01 04	საქართველოს პარლამენტის ანალიტიკური და კვლევითი საქმიანობის გაძლიერება	764.3	1,063.0	1,129.9
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	7,184.9	8,792.4	9,315.0
03 00	საქართველოს ბიზნესომბუდსმენის აპარატი	589.8	752.9	775.0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	32,523.3	19,220.0	24,000.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	15,532.6	18,491.3	21,299.9
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	82,961.9	31,489.1	55,969.5
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	13,711.1	16,235.1	21,594.0
06 02	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	1,075.7	1,417.0	1,632.5
06 03	პოლიტიკური პარტიების დაფინანსება	13,932.2	13,837.0	12,743.0
06 04	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	54,243.0	0.0	20,000.0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	3,785.8	5,150.0	5,800.0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	10,854.5	14,350.0	16,100.0
09 00	საერთო სასამართლოები	70,830.5	99,120.0	117,000.0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	69,720.5	96,780.0	114,465.0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1,110.0	2,340.0	2,535.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	4,190.1	6,840.0	7,900.0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტში	825.5	1,052.3	1,303.0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ღანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	656.7	834.7	1,060.0
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში	676.0	939.2	1,250.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	737.7	950.7	1,162.0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია დუმეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	619.3	867.4	1,060.0
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	603.7	844.2	1,072.0
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	640.2	820.7	1,002.0
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტში	867.6	1,194.8	1,348.0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	638.7	821.2	1,038.0
20 00	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური	138,336.7	150,700.0	180,000.0
20 01	სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	113,709.4	127,321.0	147,650.0
20 02	ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის უზრუნველყოფა	23,553.8	21,400.0	29,970.0
20 03	უსაფრთხოების კადრების მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება	1,073.5	1,979.0	2,380.0
21 00	საქართველოს პროკურატურა	41,347.7	47,870.0	56,530.0
22 00	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	2,467.5	3,130.0	3,700.0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	88,847.6	105,404.8	106,000.0
23 01	სახელმწიფო ფინანსების მართვა	23,544.1	23,695.0	25,430.0
23 02	შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	34,387.2	45,516.3	30,240.0
23 03	ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	22,193.9	25,235.0	38,600.0
23 04	ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	6,600.5	8,606.6	8,655.0
23 05	საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1,078.3	1,061.9	1,065.0
23 06	ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობა	1,043.7	1,290.0	2,010.0
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	621,101.1	932,404.9	558,180.0
24 01	ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება	19,060.8	19,085.0	20,300.0
24 02	ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	1,453.1	1,748.0	1,900.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
24 03	სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	1,026.8	1,106.0	1,200.0
24 04	ბაზარზე ზედამხედველობის სფეროს რეგულირება და განხორციელების ღონისძიებები	714.0	1,180.0	1,800.0
24 05	ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	11,483.7	22,856.5	36,035.0
24 06	სახელმწიფო ქონების მართვა	63,987.3	359,130.0	10,130.0
24 07	მეწარმეობის განვითარება	305,206.3	273,486.0	267,690.0
24 08	საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	4,484.9	52,680.0	72,260.0
24 09	ნავთობისა და გაზის სექტორის რეგულირება და მართვა	593.6	672.2	710.0
24 10	ტრანსპორტის სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების დაფარვა და ტრანსპორტირების ხარჯების სუბსიდირება	5,570.9	12,000.0	10,000.0
24 11	ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და ღუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	10,091.7	12,000.0	12,000.0
24 12	საქართველოს ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის პროექტი (WB)	16,084.9	11,620.0	2,500.0
24 13	ტექნიკური დახმარების პროექტი საქართველოს ენერგეტიკული სექტორის რეფორმის პროგრამის (GESRP) მხარდასაჭერად (EU-NIF, KfW)	3,663.7	5,500.0	4,000.0
24 14	სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	66,699.4	80,150.0	76,500.0
24 15	მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	20,627.3	73,550.0	3,550.0
24 16	საზღვაო პროფესიული განათლების ხელშეწყობა	432.9	400.0	1,400.0
24 17	ანაკლიის დრმაწყლოვანი ნავსადგურის განვითარება	703.1	1,288.2	2,850.0
24 18	ორმხრივი ხელშეკრულებების ფარგლებში აღიარებული ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებული ღონისძიებები	2,664.4	3,725.0	5,600.0
24 19	ვარდნილისა და ენგურის ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაციის პროექტი (EBRD, EIB, EU)	60,881.5	0.0	15,000.0
24 20	სივრცითი და ქალაქთმშენებლობითი განვითარება	0.0	0.0	7,000.0
24 21	კურორტების განვითარების ხელშეწყობა	0.0	228.0	5,755.0
24 22	ახალ კორონავირუსთან დაკავშირებული კარანტინისა და სხვა ღონისძიებების განხორციელება	25,530.8	0.0	0.0
24 23	აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	140.0	0.0	0.0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	2,513,545.3	2,975,005.0	3,330,920.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
25 01	რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	6,717.6	7,255.0	8,400.0
25 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1,614,137.3	1,852,920.0	1,894,345.0
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	339,458.6	531,530.0	420,000.0
25 04	წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	329,713.3	444,850.0	520,000.0
25 05	მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	29,306.9	33,450.0	64,575.0
25 06	იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	23,270.0	12,000.0	1,300.0
25 07	ზოგადსაგანმანათლებლო და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია	170,941.5	93,000.0	222,300.0
25 08	ტურისტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	0.0	0.0	200,000.0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	324,773.0	320,568.4	392,400.0
26 01	სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	119,015.8	49,416.0	62,100.0
26 02	საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	156,737.4	203,130.0	247,400.0
26 03	ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	5,685.7	6,719.5	7,800.0
26 04	საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანამშრომელთა და სხვა დაინტერესებული პირების გადამზადება	2,623.0	2,907.3	3,100.0
26 05	ელექტრონული მმართველობის განვითარება	3,381.6	3,783.8	4,000.0
26 06	დანაშაულის პრევენცია, პრობაციის სისტემის განვითარება და ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია	6,663.5	8,271.8	13,500.0
26 07	იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	16,214.1	6,340.0	5,000.0
26 08	მიწის რეგისტრაციის ხელშეწყობა და საჯარო რეესტრის მომსახურებათა განვითარება/ხელმისაწვდომობა	5,342.9	25,000.0	40,000.0
26 09	მიწის ბაზრის განვითარება (WB)	7,935.0	15,000.0	9,500.0
26 10	სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	1,174.0	0.0	0.0
27 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	6,466,346.4	6,237,554.4	6,858,420.0
27 01	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	82,992.8	72,710.4	92,633.0
27 02	მოსახლეობის სოციალური დაცვა	3,871,692.3	4,111,447.3	4,878,890.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
27 03	მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	2,371,999.7	1,826,204.1	1,454,097.0
27 04	სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	68,759.3	76,000.0	99,800.0
27 05	შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	6,994.6	48,957.6	90,265.0
27 06	იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობა	63,907.9	102,235.0	242,735.0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	169,213.5	176,603.6	186,000.0
28 01	საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	168,383.7	175,724.0	185,016.0
28 02	მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	829.8	879.6	984.0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	983,737.4	1,082,431.4	1,260,000.0
29 01	თავდაცვის მართვა	370,373.7	397,787.0	506,576.0
29 02	პროფესიული სამხედრო განათლება	56,238.5	62,551.9	76,230.0
29 03	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	69,867.1	60,090.0	53,770.0
29 04	მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობისა და კომპიუტერული სისტემები	5,609.3	6,913.3	16,500.0
29 05	ინფრასტრუქტურის განვითარება	83,090.3	110,000.0	100,000.0
29 06	საერთაშორისო სამშვიდობო მისიები	20,852.4	2,000.0	2,000.0
29 07	სამეცნიერო კვლევა და სამხედრო მრეწველობის განვითარება	36,672.7	43,716.2	44,608.0
29 08	თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	118,404.1	168,000.0	174,440.0
29 09	ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა	185,067.0	231,373.0	285,876.0
29 10	საქართველოს თავდაცვის ძალების შესაძლებლობების გაძლიერება (SG)	37,562.5	0.0	0.0
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	788,905.7	962,500.0	1,106,000.0
30 01	საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გადრმავება	581,318.5	690,495.9	852,135.0
30 02	სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	97,734.1	159,266.0	124,630.0
30 03	ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა (მათ შორის, ქონების), დიპლომატიური წარმომადგენლობების, ეროვნული საგანძურის დაცვის და უსაფრთხოების დონის ამაღლება	10,844.2	12,616.3	14,365.0
30 04	სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიגיტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	6,387.5	7,162.5	7,830.0
30 05	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	4,184.9	4,258.3	4,437.0
30 06	სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	88,436.6	88,701.0	102,603.0
31 00	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	665,379.8	743,071.4	698,480.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
31 01	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	15,018.2	13,955.3	20,150.0
31 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა	31,356.0	60,768.1	63,495.0
31 03	მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება	155,213.6	124,747.1	67,400.0
31 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო-კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	5,985.9	5,378.5	5,850.0
31 05	ერთიანი აგროპროექტი	296,033.9	372,225.0	346,420.0
31 06	სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია	80,278.1	92,000.0	95,000.0
31 07	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	16,035.5	20,250.0	26,000.0
31 08	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	25,078.4	26,600.0	31,450.0
31 09	სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	9,735.7	11,170.8	20,950.0
31 10	ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	1,449.6	1,387.2	1,200.0
31 11	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის და "განათლება მდგრადი განვითარებისთვის" ხელშეწყობის პროგრამა	4,869.0	1,335.1	1,790.0
31 12	ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა	1,149.6	1,233.8	1,375.0
31 13	გარემოს დაცვის სფეროში პროგნოზირება, შეფასება, პრევენცია და მონიტორინგი	15,886.7	4,200.0	8,000.0
31 14	კვების პროდუქტების, ცხოველთა და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა	5,602.6	4,725.5	5,000.0
31 15	მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის სახელმწიფო პროგრამა	1,686.9	3,095.0	4,400.0
32 00	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	1,526,921.4	1,684,835.9	2,030,780.7
32 01	განათლებისა და მეცნიერების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	49,306.3	46,664.3	53,773.9
32 02	სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	1,069,899.8	1,184,396.8	1,340,958.0
32 03	პროფესიული განათლება	60,112.8	68,880.5	87,420.0
32 04	უმაღლესი განათლება	153,323.8	142,380.7	147,468.0
32 05	მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	67,188.1	66,588.6	75,750.8
32 06	ინკლუზიური განათლება	26,519.5	34,875.0	45,625.0
32 07	ინფრასტრუქტურის განვითარება	76,211.7	120,050.0	228,985.0
32 08	ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (WB)	20,032.6	12,637.0	17,800.0
32 09	პროფესიული განათლება I (KfW)	503.5	4,213.0	15,000.0
32 10	თანამედროვე უნარები უკეთესი დასაქმების სექტორის განვითარების პროგრამისთვის - პროექტი (ADB)	796.9	4,150.0	18,000.0
32 11	გამოყენებითი კვლევების საგრანტო პროგრამა (WB)	3,026.6	0.0	0.0
33 00	საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტრო	359,246.7	400,802.8	431,232.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
33 01	კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	5,374.6	7,633.0	9,209.0
33 02	სახელოვნებო და სასპორტო სფეროში უმაღლესი განათლება	12,120.5	17,015.0	17,215.0
33 03	ინფრასტრუქტურის განვითარება	60,126.1	42,000.0	48,730.0
33 04	სახელოვნებო და სასპორტო დაწესებულებების ხელშეწყობა	5,949.1	7,108.0	12,108.0
33 05	კულტურის განვითარების ხელშეწყობა	71,914.1	82,702.0	98,110.0
33 06	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	28,513.9	37,610.0	39,479.0
33 07	მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის განვითარება და პოპულარიზაცია	137,047.5	152,917.8	177,118.0
33 08	კულტურისა და სპორტის მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	34,691.3	48,357.0	23,357.0
33 09	ახალგაზრდობის ხელშეწყობა	3,509.6	5,460.0	5,906.0
34 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	13,800.0	15,400.0	18,000.0
35 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	2,179.6	1,705.0	1,750.0
36 00	სსიპ - იურიდიული დახმარების სამსახური	7,349.2	8,170.5	10,400.0
37 00	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	8,082.0	9,495.0	15,000.0
38 00	სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	2,079.3	2,292.0	4,300.0
39 00	პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური	0.0	0.0	5,000.0
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	61,358.6	67,188.5	82,800.0
40 01	დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	52,365.7	57,150.0	72,100.0
40 02	სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	8,981.9	10,038.5	10,200.0
40 03	სსიპ სახელისუფლებო სპეციალური კავშირგაბმულობის სააგენტო	11.1	0.0	500.0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	6,208.7	8,869.0	9,275.0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	69,585.3	82,180.0	101,190.0
43 00	სსიპ - საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტო	2,184.7	3,670.0	5,000.0
44 00	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	2,438.9	2,636.0	2,830.0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	24,937.0	25,000.0	25,000.0
45 01	სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	14,870.7	14,790.0	14,790.0
45 02	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	645.0	645.0	645.0
45 03	ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	1,625.0	1,768.0	1,768.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
45 04	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს ქ. ნინოწმინდის წმიდა ნინოს მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონი	685.0	685.0	685.0
45 05	ა(ა)იპ – ბათუმის წმიდა მოწამე ეკატერინეს სახელობის სათნოების სავანისათვის გადასაცემი გრანტი	261.0	261.0	261.0
45 06	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	870.0	870.0	870.0
45 07	ა(ა)იპ – წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	230.0	230.0	230.0
45 08	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1,892.4	1,893.0	1,893.0
45 09	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ტბელ აბუსერისძის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1,805.0	1,805.0	1,805.0
45 10	ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	100.0	100.0	100.0
45 11	საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	800.0	800.0	800.0
45 12	ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისთვის გადასაცემი გრანტი	500.0	500.0	500.0
45 13	ა(ა)იპ – ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	653.0	653.0	653.0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	6,780.1	11,300.0	13,000.0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	10,781.7	12,968.0	20,900.0
47 01	სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	5,878.1	6,688.0	7,805.0
47 02	სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	4,638.0	4,940.0	5,280.0
47 03	მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	265.6	1,340.0	7,815.0
48 00	სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4,005.8	4,434.0	4,735.0
49 00	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	1,515.5	1,602.0	1,930.0
50 00	სსიპ - რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	5,315.7	5,388.8	6,450.0
51 00	სპეციალური საგამოძიებო სამსახური	7,110.7	11,300.0	17,000.0
52 00	სსიპ - სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი	447.4	543.8	1,000.0
53 00	სსიპ - საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო	219.6	269.0	500.0
54 00	ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აპარატი	2,648.0	3,410.0	3,750.0
55 00	საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	4,582,476.3	3,297,400.0	3,985,750.0
55 01	საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	2,936,811.8	1,270,000.0	1,696,000.0

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
55 02	სამინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	546,593.7	565,000.0	715,000.0
55 03	საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობიდან გამომდინარე ვალდებულებები	4,300.9	2,800.0	2,800.0
55 04	ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერები	634,287.0	343,000.0	515,000.0
55 05	საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი	0.0	55,000.0	60,000.0
55 06	წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი	29,783.2	50,000.0	40,000.0
55 07	საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი	0.0	430,000.0	400,000.0
55 08	მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდი	0.0	20,000.0	20,000.0
55 09	საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოებისათვის დაწესებული ერთდროული ფულადი პრემიების გაცემის ფინანსური უზრუნველყოფა	80.1	200.0	200.0
55 10	საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე საოპერაციო ხარჯებისა და სხვა ვალდებულებების თანადაფინანსება	724.1	750.0	750.0
55 11	დაგროვებითი საპენსიო სქემის თანადაფინანსება	236,000.0	275,000.0	310,000.0
55 12	საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობით მუნიციპალიტეტებში დაგეგმილი რეფორმების ფინანსური მხარდაჭერა	0.0	10,000.0	15,000.0
55 13	დონორების მიერ დაფინანსებული საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	168,000.1	105,650.0	211,000.0
55 14	2020-2022 წლების საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის ფარგლებში შერჩეული პროექტების დაფინანსება მუნიციპალიტეტებში	25,895.4	170,000.0	0.0
56 00	სსიპ - ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტი	1,331.7	0.0	0.0
57 00	სსიპ - საპენსიო სააგენტო	3,372.6	0.0	0.0
58 00	ა(ა)იპ - ათასწლეულის ფონდი	135.9	0.0	0.0
63 00	ა(ა)იპ - მშვიდობის ფონდი უკეთესი მომავლისთვის	299.5	0.0	0.0

2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 515,000.0 ათასი ლარს

ათასი ლარი

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად*	სპეციალური ტრანსფერი
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	14,000.0	0.0	14,000.0
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	440,555.0	555.0	440,000.0
შუახევის მუნიციპალიტეტი	500.0	0.0	500.0
ხულოს მუნიციპალიტეტი	3,000.0	0.0	3,000.0
აჭარის მუნიციპალიტეტი	1,340.0	40.0	1,300.0
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	355.0	355.0	0.0
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	385.0	385.0	0.0
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	315.0	315.0	0.0
თელავის მუნიციპალიტეტი	435.0	435.0	0.0
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	370.0	370.0	0.0
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	405.0	405.0	0.0
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	385.0	385.0	0.0
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	385.0	385.0	0.0
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	300.0	300.0	0.0
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	390.0	390.0	0.0
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	280.0	280.0	0.0
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	365.0	365.0	0.0
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
ვანის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	420.0	420.0	0.0
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	360.0	360.0	0.0
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	375.0	375.0	0.0
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	360.0	360.0	0.0
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	240.0	240.0	0.0
ხონის მუნიციპალიტეტი	225.0	225.0	0.0
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	400.0	400.0	0.0
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	430.0	430.0	0.0
აბაშის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	300.0	300.0	0.0
მესტიის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
სენაკის მუნიციპალიტეტი	340.0	340.0	0.0
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	265.0	265.0	0.0

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად*	სპეციალური ტრანსფერი
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	360.0	360.0	0.0
ხობის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
გორის მუნიციპალიტეტი	515.0	515.0	0.0
ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	2,620.0	110.0	2,510.0
ერედვის მუნიციპალიტეტი	2,440.0	60.0	2,380.0
კასპის მუნიციპალიტეტი	370.0	370.0	0.0
ქარელის მუნიციპალიტეტი	400.0	400.0	0.0
თიღვის მუნიციპალიტეტი	2,040.0	40.0	2,000.0
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	415.0	415.0	0.0
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	605.0	605.0	0.0
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	495.0	495.0	0.0
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	345.0	345.0	0.0
დმანისის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	325.0	325.0	0.0
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	490.0	490.0	0.0
წალკის მუნიციპალიტეტი	235.0	235.0	0.0
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	450.0	450.0	0.0
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	275.0	275.0	0.0
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	245.0	245.0	0.0
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	415.0	415.0	0.0
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	365.0	365.0	0.0
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	380.0	380.0	0.0
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ახალგორის მუნიციპალიტეტი	3,520.0	110.0	3,410.0
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	330.0	330.0	0.0
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	260.0	260.0	0.0
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	475.0	475.0	0.0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	215.0	215.0	0.0
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	235.0	235.0	0.0
ონის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	250.0	250.0	0.0
სხვადასხვა მუნიციპალიტეტები	25,400.0	4,500.0	20,900.0
სულ	515,000.0	25,000.0	490,000.0

შენიშვნა: დელეგირებულ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“, „სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ“, „თავდაცვის ძალების რეზერვისა და სამხედრო სარეზერვო სამსახურის შესახებ“, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“, „სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და ომის შემდეგ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის უკვდავყოფის შესახებ“, „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონებით, ბავშვის უფლებათა კოდექსით და სხვა საქართველოს კანონებით განსაზღვრული უფლებამოსილებებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა დაფინანსება. ამ მუხლით გათვალისწინებული დელეგირებული უფლებამოსილებების გარდა, 2023 წელს შესაძლებელია განხორციელდეს მუნიციპალიტეტებისათვის საჯარო სკოლებისა და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიზნით საქონლის, მომსახურებისა და სამუშაოების შესყიდვის (25 07 – ზოგადსაგანმანათლებლო და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების მშენებლობა - რეაბილიტაცია) და მოსწავლეთა ტრანსპორტით უზრუნველყოფის (32 02 10 – საჯარო სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტით უზრუნველყოფა) უფლებამოსილებების დელეგირება.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტისათვის მიზნობრივი ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 4 500.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდეს საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტისათვის სპეციალური ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 20 900.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდეს საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება

2023 წელს მუნიციპალიტეტების მიერ დღგ-ის სახით მისაღები შემოსავლები პროგნოზირებულია 1,564.7 მლნ ლარის (ჯამური დღგ-ის 19%) ოდენობით და ნაწილდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით და ნაწილდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით.

მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	39,76%	622 224,4
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	3,59%	56 206,8
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	1,46%	22 892,6
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	1,00%	15 717,3
ქედის მუნიციპალიტეტი	0,94%	14 773,3
შუახევის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ხულოს მუნიციპალიტეტი	0,34%	5 296,0
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	1,04%	16 229,8
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	1,35%	21 135,0
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
თელავის მუნიციპალიტეტი	1,42%	22 185,6
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	1,04%	16 234,3
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	1,23%	19 304,9
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	0,59%	9 225,4
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	0,64%	10 079,6
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	3,48%	54 440,8
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	1,16%	18 139,4
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	0,52%	8 145,8
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	1,23%	19 304,9
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	0,56%	8 739,2
ვანის მუნიციპალიტეტი	0,58%	8 997,8
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	1,34%	20 956,8
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	0,81%	12 642,0
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	1,10%	17 254,8
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	1,20%	18 819,9
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	0,54%	8 468,0
ხონის მუნიციპალიტეტი	0,56%	8 747,1
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	0,54%	8 371,2
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	2,42%	37 833,3
აბაშის მუნიციპალიტეტი	0,51%	8 032,1
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	0,81%	12 605,4

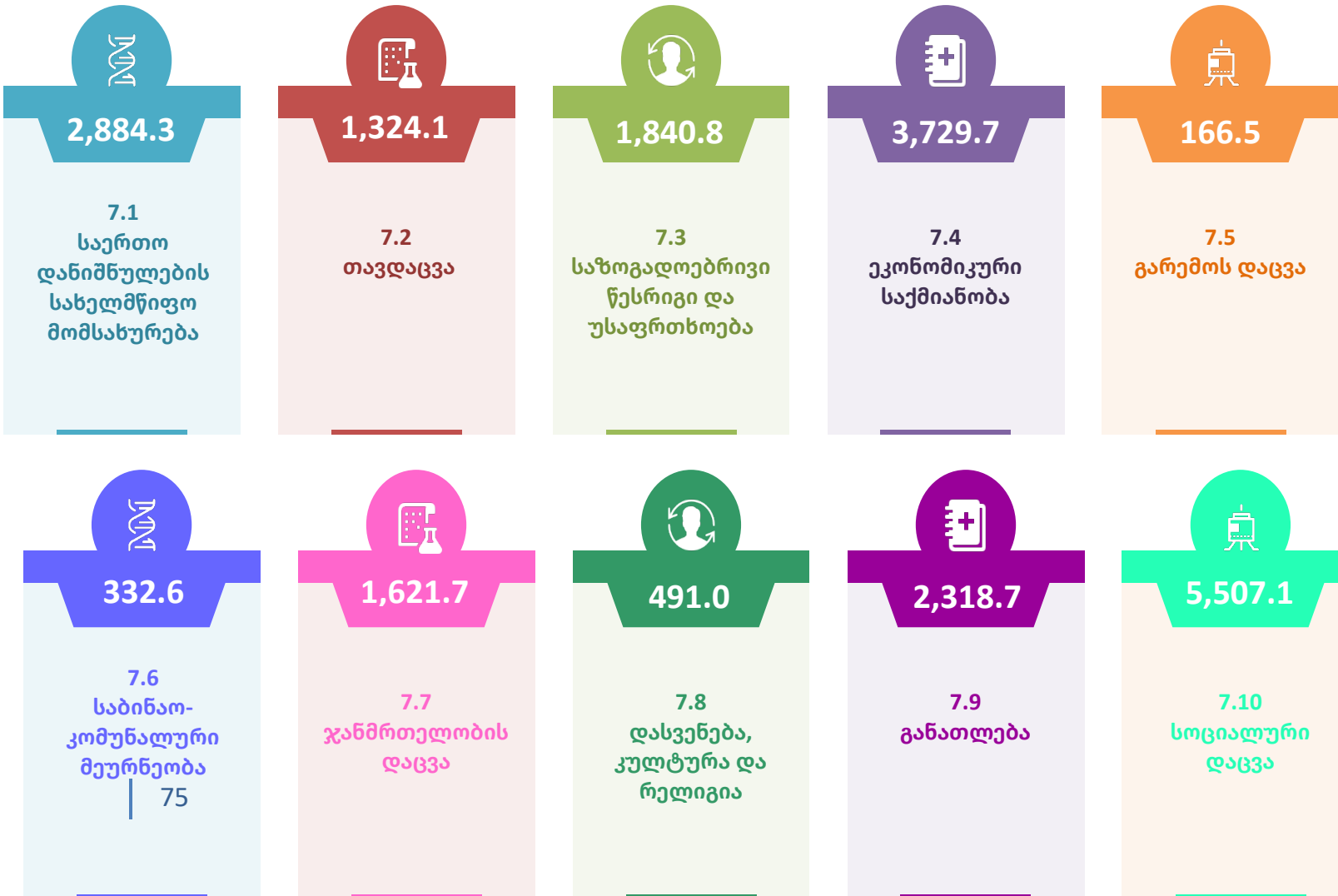
მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული დირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
მესტიის მუნიციპალიტეტი	0,52%	8 200,3
სენაკის მუნიციპალიტეტი	0,92%	14 370,5
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	0,55%	8 587,2
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	0,63%	9 904,1
ხობის მუნიციპალიტეტი	0,51%	8 029,5
გორის მუნიციპალიტეტი	3,42%	53 472,7
კასპის მუნიციპალიტეტი	0,90%	14 008,9
ქარელის მუნიციპალიტეტი	1,06%	16 521,0
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	1,32%	20 712,6
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	2,98%	46 596,4
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
დმანისის მუნიციპალიტეტი	0,78%	12 129,6
თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	0,79%	12 300,5
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	1,82%	28 530,3
წალკის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	0,74%	11 539,0
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	1,45%	22 737,4
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	0,47%	7 346,1
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	0,68%	10 592,1
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	1,35%	21 046,9
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	0,44%	6 833,6
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	0,75%	11 788,0
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	0,57%	8 904,8
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	0,64%	10 079,6
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	0,32%	5 000,0
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	0,66%	10 268,1
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	0,38%	6 001,3
ონის მუნიციპალიტეტი	0,44%	6 926,8
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	0,59%	9 229,3
სულ ჯამი	100%	1 564 660,0

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა აღირიცხება ფუნქციონალური კლასიფიკაციის მიხედვით და შემდეგნაირად გამოიყურება:

მლნ ლარი

კოდი	დასახელება	2021 წლის ფაქტი	2022 წლის გეგმა	2023 წლის პროექტი
7	მთლიანი ხარჯები	16,742.1	18,335.1	20,216.5
7.1	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	1,997.3	2,373.5	2,884.3
7.2	თავდაცვა	1,025.4	1,181.7	1,324.1
7.3	საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	1,366.7	1,530.1	1,840.8
7.4	ეკონომიკური საქმიანობა	2,871.8	4,002.6	3,729.7
7.5	გარემოს დაცვა	116.0	113.4	166.5
7.6	საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	266.5	343.1	332.6
7.7	ჯანმრთელობის დაცვა	2,526.5	1,943.4	1,621.7
7.8	დასვენება, კულტურა და რელიგია	389.0	420.3	491.0
7.9	განათლება	1,748.1	1,835.9	2,318.7
7.10	სოციალური დაცვა	4,434.8	4,591.1	5,507.1

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი შენთვის, როგორც მოქალაქისთვის?

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?

შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?

გზამკვლევი წარმოდგენილი ინფორმაცია მოქალაქეებს საშუალებას აძლევს მიიღოს ინფორმაცია საქართველოს 2023 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონთან დაკავშირებით.

გზამკვლევის მეშვეობით მოქალაქეებს წარმოდგენა ექმნებათ სახელმწიფოს მიერ გადასახადებისა და სხვა შემოსავლებით მობილიზებული სახსრების გამოყენების თაობაზე.

გზამკვლევი ეხმარება მთავრობას მარტივი გზით აუხსნას მოსახლეობას ბიუჯეტის მიერ დასახული მიზნები და დააკმაყოფილოს ბიუჯეტის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღების სურვილის მქონე მოქალაქეთა ინტერესი. ის ხელს უწყობს კონკრეტული სფეროს პოლიტიკის გარშემო რეალისტური მოლოდინების ჩამოყალიბებას და მოსახლეობის მხარდაჭერის მობილიზებას. მთლიანობაში, გზამკვლევი ეხმარება მთავრობის მიერ გაწეული საქმიანობის შესახებ ცოდნის ამადლებას და ზრდის მოქალაქეების უნარს ჩაერთონ აღმასრულებელი ხელისუფლების საქმიანობაში, პრიორიტეტების დადგენის, ბიუჯეტის დაგეგმვის და შესრულების სტადიებზე.

მოქალაქეების ჩართულობა ძალიან მნიშვნელოვანია ბიუჯეტირების პროცესში, რადგან უფრო ინფორმირებულ და აქტიურ საზოგადოებას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს მმართველობის განვითარებაში და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ წინსვლაში. მსოფლიოს მრავალს ქვეყანაში შემუშავებულია ისეთი მექანიზმი, რომლის მეშვეობითაც მოსახლეობა აქტიურად არის ჩართული ბიუჯეტირების პროცესში, საბოლოოდ კი საზოგადოება წყვეტს სად და როგორ უნდა გადანაწილდეს არსებული საბიუჯეტო რესურსი.

რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს:

მოქალაქეები მოაგროვებენ ფინანსურ ინფორმაციას და უკეთ გაიგებენ თუ როგორ ნაწილდება თანხები ბიუჯეტიდან. შეიტყობენ მომავალი წლის ბიუჯეტის სიახლეების, ცვლილებების და დაფინანსების ახალი ინოვაციური მიდგომების შესახებ, რომელსაც გაუზიარებენ მათ გარშემო მყოფ ყველა დაინტერესებულ პირს.

მოქალაქეებს აქვთ შესაძლებლობა, რომ ჩაერთონ ბიუჯეტის დაგეგმვის პროცესში, თავიანთი შეხედულისამებრ გადაანაწილონ საბიუჯეტო სახსრები, როგორც პრიორიტეტების, ასევე მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე განთავსებული ელექტრონული მოდულის მეშვეობით.

<https://ebtps.mof.ge/>

საზოგადოების ყველა დაინტერესებული მოქალაქე თვალს მიადევნებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე (www.mof.ge) ბიუჯეტის შესრულების კვარტალურ და წლიურ ანგარიშებს. განსაკუთრებით ნიშნულგანია ამ პროცესში მათი ჩართვა, რადგან ურთიერთანამშრომლობის შედეგად მიწოდებული ფინანსური ინფორმაცია იქნება მოსახლეობისთვის გასაგებ/მარტივად აღქმად ენაზე და უფრო მეტად გამჭვირვალე.

ბიუჯეტის გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული კითხვები შეგიძლიათ გამოგზავნოთ შემდეგ ელექტრონულ მისამართზე:

Budget.transparency@mof.ge

